Mediatenor
strategic · media · intelligence

Analýza zpravodajství českých televizí a ČRo

Česká televize

rok 2014

© Media Tenor, spol. s r.o.

OBSAH

I. ÚVOD **3**

II. ZÁKLADNÍ ZJIŠTĚNÍ **4**

III. TÉMATA **5**

1. Hlavní zpravodajské relace 5
2. Regionální zpravodajství 10
3. Události, komentáře a Zprávy ve 23 11
4. Specializované relace ČT24 13

IV. POLITIKA **16**

1. Politické strany 17
2. Politici 19
3. Témata 20

V. EKONOMIKA **21**

1. Souhrnné ukazatele 21
2. Firmy 22

VI. LOKALITY **24**

1. Zahraniční zpravodajství 24
2. Regionální zpravodajství v celostátních relacích 26

VII. VARIABILITA **27**

1. Tematická 27
2. Politická 28
3. Územní 29
4. Genderová 30

V ANALÝZE BYLY POUŽITY PŘÍSPĚVKY TĚCHTO ZPRAVODAJSKÝCH RELACÍ:

Události, Události, komentáře, Události v regionech (Praha, Brno, Ostrava), Ekonomika ČT24, Horizont ČT24, Události v kultuře, Zprávy ve 23

Televizní noviny

Zprávy FTV Prima, Krimi zprávy, Divácké zprávy a VIP zprávy

Hlavní zprávy (v 18:00)

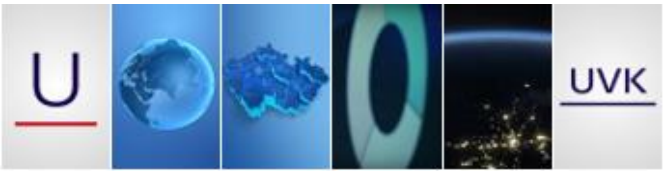

V roce 2014 bylo analyzováno **15 zpravodajských relací** čtveřice médií o celkové stopáži **2 017 hodin a 41 minut v 67 144 příspěvcích** (z hlediska stopáže šlo oproti roku 2013 o **72% nárůst**).

I. ÚVOD

Tento dokument byl zpracován na základě požadavku České televize a shrnuje základní zjištění analýzy zpravodajských pořadů vybraných elektronických médií, kterou pro Českou televizi na čtvrtletní bázi zajišťuje společnost Media Tenor. Spolupráce byla zahájena v červenci 2001 a od té doby kontinuálně probíhá.

KRITÉRIA PRO POSUZOVÁNÍ KVALITY ZPRAVODAJSTVÍ:

VARIABILITA	tematická, regionální, politická, ekonomická, generová Media Tenor: kapitola „variabilita“ v tomto dokumentu
RELEVANCE	relevance témat, média výběrem témat určují agendu Media Tenor: kapitola „témata“ v tomto dokumentu
VYVÁŽENOST, PŘEDPOJATOST	adekvátní prostor pro zainteresované subjekty, vyvážené hodnocení subjektů Media Tenor: analýzy diskusí a publicistiky; lze implementovat i pro zpravodajství
FAKTICKÁ SPRÁVNOST	ověřené zdroje, konkrétnost informací, korektní grafické označení, přeřeknutí… Media Tenor: pro faktickou správnost nabízí službu tzv. denních evaluací

Analýza zkoumá kvalitu zpravodajství České televize z pohledu variability a relevance. Metodika byla zvolena tak, aby bylo možné posoudit, do jaké míry zpravodajství napomáhá divákům „utvořit si vlastní názor na stav a vývoj společenství ve všech důležitých oblastech“. S ohledem na toto kritérium je posuzováno domácí, zahraniční, ekonomické i politické zpravodajství. Dokument neposuzuje vyváženost a faktickou správnost jednotlivých příspěvků, kdykoliv však lze i tyto parametry do výzkumu zahrnout.

Jednotlivá zjištění jsou doplněna popisem metodologických východisek tak, aby dokument byl srozumitelný i těm čtenářům, kteří doposud nemají zkušenost s obsahovou analýzou obecně a s její konkrétní aplikací v rámci projektu analýz zpravodajství pro ČT.

STRUKTURA A KLÍČOVÉ KAPITOLY ANALÝZY:

TÉMATA
- tematické kategorie, konkrétní témata
- detailní tematická struktura pořadů a jejich tematické srovnání
- čtyři bloky: hlavní zpravodajské relace, regionální pořady, komentované

POLITIKA
- souhrnné ukazatele politického zpravodajství: intenzita, tón medializace (míra kritičnosti)
- intenzita a tonalita medializace politických stran a politických představitelů
- tematická struktura politického zpravodajství
- rozdíly v politickém zpravodajství hlavních zpravodajských pořadů ČT, Novy, Primy a Radiožurnálu

EKONOMIKA
- souhrnné ukazatele ekonomického zpravodajství: intenzita, tón medializace (míra kritičnosti)
- nejčastěji zmiňované firmy + tón medializace
- rozdíly v ekonomickém zpravodajství ČT, Novy, Primy a Radiožurnálu

LOKALITY
- zahraničí: podíl zpravodajství bez vztahu k ČR, nejčastěji zmiňované země
- regiony v hl. zpravodajských relacích: podíl zpravodajství z regionů, nejčastěji prezentované města a obce

VARIABILITA
- tematická, politická, územní, genderová (podíly a počty žen ve zpravodajství)

II. ZÁKLADNÍ ZJIŠTĚNÍ

TÉMATA

- Mediální událostí roku byla **ukrajinsko-ruská krize**, o níž redaktoři ČT informovali především v **Událostech** (přes 22 hodin), **Událostech, komentářích** (přes 42 hodin)**, Horizontu ČT24** (přes 44 hodin) a **Zprávách ve 23** (přes 17 hodin).
- **Události, komentáře** zaměřily svou pozornost také na volby do Evropského parlamentu, referendum o nezávislosti Skotska a boje s islamisty ISIL.
- **Události v regionech z Ostravy** upozadily *komunální volby* méně relevantními tématy z oblasti *umění a kultury*.

POLITIKA

- Mediální obraz prezidenta **Miloše Zemana** v relacích ČT24 prošel během roku 2014 výraznou proměnou. Zatímco v 1. pololetí byl rozdíl v podílech pozitivních a negativních výpovědí téměř nulový, ve 2. pololetí spadl především po Zemanových výrocích v ČRo 15 % do záporu.

EKONOMIKA

- Nejčastěji a nejpříznivěji medializovaným podnikem v **Událostech** byla v letech 2013 a 2014 samotná Česká televize. Podobný trend byl pozorovatelný také u komerčních relací, kde ovšem podíl sebeprezentace v průběhu let 2013 a 2014 rostl, zatímco v Událostech naopak klesal.

LOKALITY

- Ukrajinsko-ruská krize ovlivnila každodenní obsah zpravodajských relací ČT24 a ustavila podíly zpráv ze zahraničí na 99 % v **Horizontu ČT24**, 41 % ve **Zprávách ve 23** i v **Událostech, komentářích** (nárůst o 13 % oproti roku 2013) a na 30 % v **Událostech** (nárůst o 4 % oproti roku 2013).

VARIABILITA

- Nejpříznivějších hodnot politické variability dosahovaly **Zprávy ve 23** a **Události, komentáře**. **Horizont ČT24** a **Události** informovaly o více než 140 zahraničních lokalitách.

III. TÉMATA

1. Hlavní zpravodajské relace

Grafy III-1, 2: 10 nejvíce medializovaných kauz (*mediálních událostí*) v Událostech a v souhrnu zpravodajství ČT24 (rok 2014), stopáž v hodinách a minutách

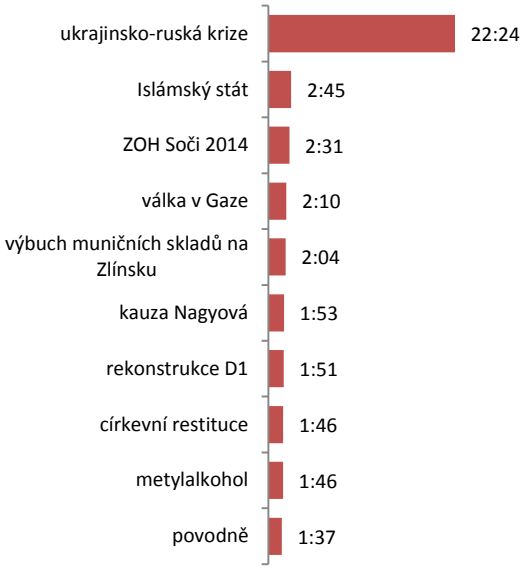

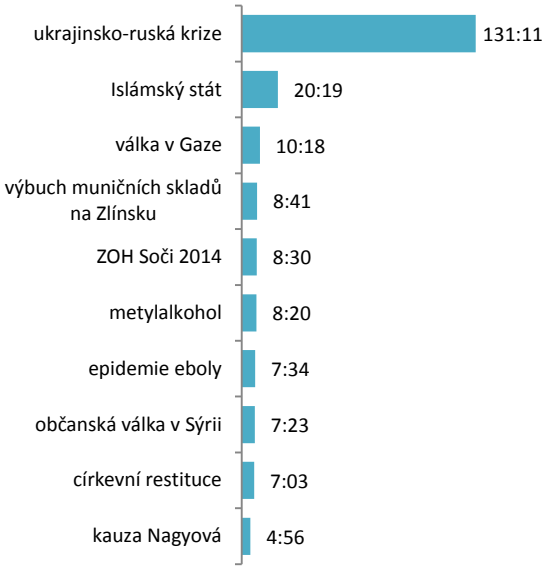

Takzvanou kauzu, přesněji řečeno **mediální událost** definují Dayan a Katz v knize Media Events šesti kritérii: 1. událost je přenášena živě; 2. událost je předem naplánovaná a anoncovaná veřejnosti; 3. událost je přerušením televizního programového schématu a vybočuje z denní rutiny; 4. událost není organizována médii samotnými, ale mimo mediální organizace; 5. vysílání události vyvolává silnou (až fascinovanou) odezvu publika a 6. vysílání události probouzí hluboce zakořeněné představy a vyprávění spjatá s hrdinstvím (Dayan, Katz, 1994, s. 102). Media Tenor tuto teorii aplikoval v analytické praxi a kauzami jsou v jeho metodice myšleny významné intenzivně medializované události splňující Dayanova a Katzova kritéria. Kauzou jsou tak pokryty multi-tematické mediální události, jejichž medializace prochází vývojem a v tematické skladbě jsou roztříštěny do vyššího množství kategorií. Exemplárním příkladem je **kauza metylalkohol**, která se dotýkala tematických kategorií *kriminální činy* (skupinová kriminalita), *bezpečnostní politika* (policejní vyšetřování a zásahy celní správy), *hospodářská politika* (vládní opatření na ochranu spotřebitelů), *zdravotnictví* (zdravotní stav otrávených konzumentů), *justice* (soudní procesy s aktéry metanolové aféry), *společenské jevy* (situace rodin obětí) nebo *podniková sféra* (aféry firem napojených na tzv. metanolovou chobotnici).

Na přelomu února a března, po skončení *Zimních olympijských her v Soči*, vypukla na Krymu *ukrajinsko-ruská krize*, která přerostla v otevřený konflikt i ekonomickou válku mezi Ruskem, Evropskou unií a Spojenými státy americkými. Krize významně ovlivnila doslova každodenní obsah Událostí, Horizontu ČT24, Událostí, komentářů a Zpráv ve 23. Vliv nejdéle prezentované mediální události na tematickou agendu jednotlivých relací České televize, ale i komerčních televizních relací a především Hlavních zpráv Radiožurnálu je z následujících stran na první pohled zjevný a značný. Již samotný fakt, že analyzované relace ČT24 o ukrajinsko-ruské krizi a událostech s ní úzce propojených informovaly v součtu celých 5 a půl dne, je v českém, ale i evropském (viz grafy III-3 a III-4) mediálním prostředí dosud nevídaným precedentem.

Následující dvojice grafů je především ilustrací zájmu, který v prvních pěti měsících roku 2014 ukrajinsko-ruská krize vyvolala. Kvůli srovnatelnosti mezinárodních dat není základní výzkumnou jednotkou stopáž příspěvků, ale zpravodajská forma. Tento fakt nijak nediskvalifikuje hodnotu představované ilustrace, která tímto dokresluje zpravodajský dosah analyzované mediální události a zároveň priority jednotlivých zkoumaných médií.

Grafy III-3, 4: Ukrajinská krize ve zpravodajských relacích českých a světových televizních stanic (leden – květen 2014), podíl z počtu forem (vlevo) a počet různých forem (vpravo) příspěvků věnujících se krizi na Ukrajině; zdroj dat: Media Tenor International a Media Tenor, spol. s r.o.

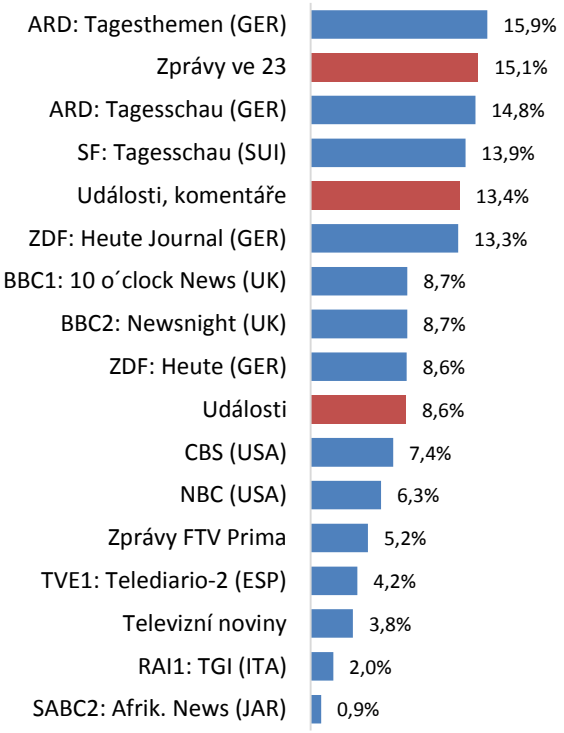

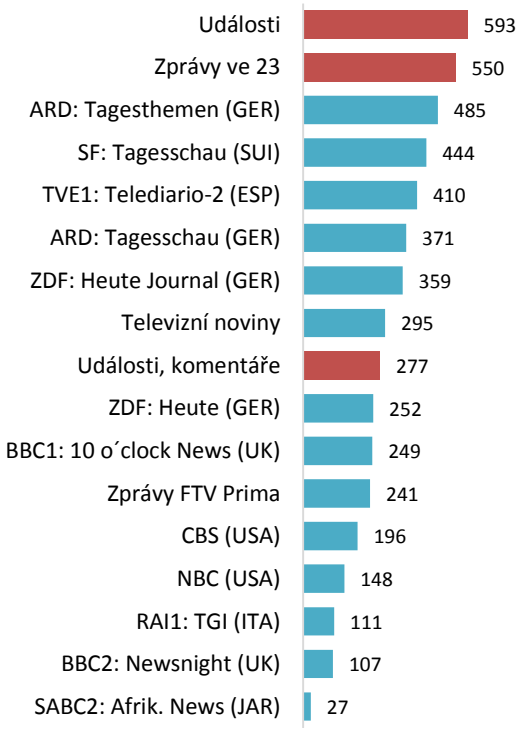

Nahlédneme-li tedy na medializaci ukrajinské krize ve světových televizních zpravodajských relacích právě optikou, která nezohledňuje stopáž, ale počty zpravodajských forem, zjistíme, že Události a především Zprávy ve 23 se dění na Ukrajině věnovaly nejpodrobněji. Je třeba říci, že pro Zprávy ve 23 hovořilo časté užívání krátkých obrazových zpráv. Nižší počet forem v Událostech, komentářích byl na druhé straně způsoben stopáží dlouhými rozhovory a analýzami. Tuto skutečnost zohledňuje zobrazený podíl z celkového počtu použitých forem ve sledovaných pěti měsících.

Grafy III-5, 6, 7, 8: Tematická struktura Událostí, Televizních novin, Zpráv FTV Prima a rozhlasových Hlavních zpráv (rok 2014), podíl na stopáži

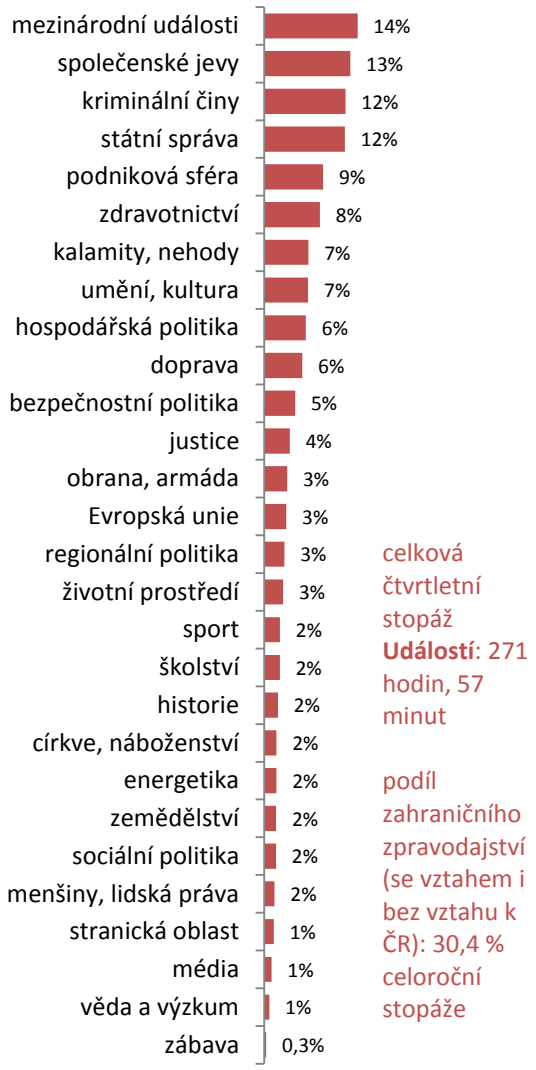

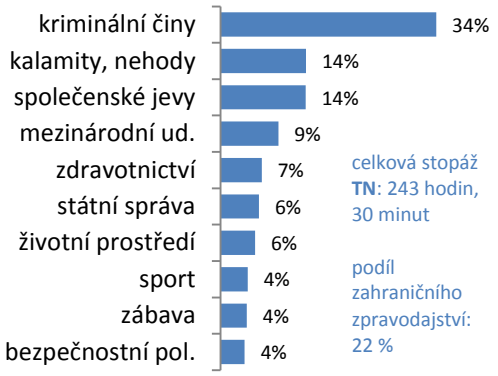

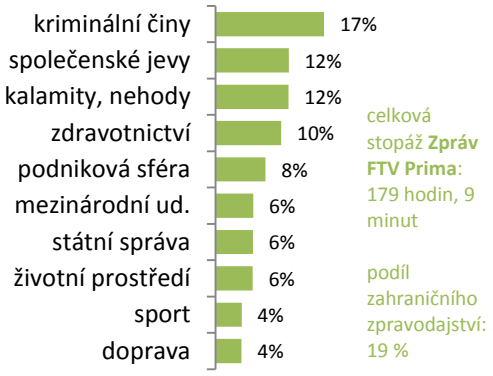

Pozn.: tematická kategorie ***mezinárodní události*** nepokrývá veškeré dění v zahraničí. To je rozprostřeno i v jiných tematických kategoriích v závislosti na konkrétním tématu příspěvku. Proto je podíl zahraničního zpravodajství (**bez vztahu i se vztahem k ČR**) uváděn v textových boxech doplňujících příslušné grafy.

Jak bylo konstatováno již na předchozí straně, ukrajinsko-ruská krize výrazně ovlivnila obsah zpravodajských relací České televize, které byly orientovány na zahraniční dění zastřešené nejčastěji tematickou kategorií *mezinárodní události* (podíl zpráv ze zahraničí v jednotlivých analyzovaných relacích jednak zachycuje graf VI-1 v kapitole *VI. Lokality*, jednak je vždy uveden v textovém boxu náležejícímu každému z grafů tematické agendy; zde můžeme konstatovat, že v šesti zpravodajských relacích ČT24 byl podíl zpráv ze zahraničí vyšší než 30 %).

Jak bylo naznačeno již na předchozí straně, Hlavní zprávy Radiožurnálu byly výrazně zahraničně orientovanou relací a dosahovaly tak nejvyššího podílu zpráv ze zahraničí i podílu tematické kategorie *mezinárodní události* ze všech sledovaných hlavních zpravodajských relací.

Grafy III-9, 10, 11, 12: Tematická struktura zpravodajství ČT24, TV Nova, Prima FTV a Českého rozhlasu Radiožurnálu (rok 2014), podíl na stopáži

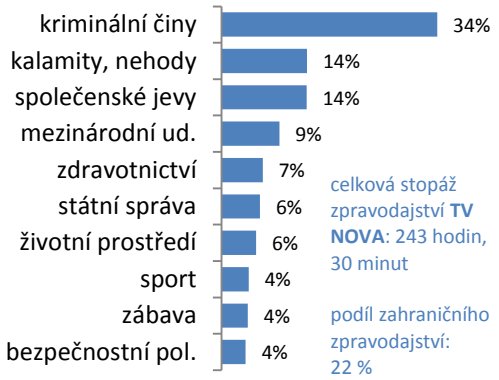

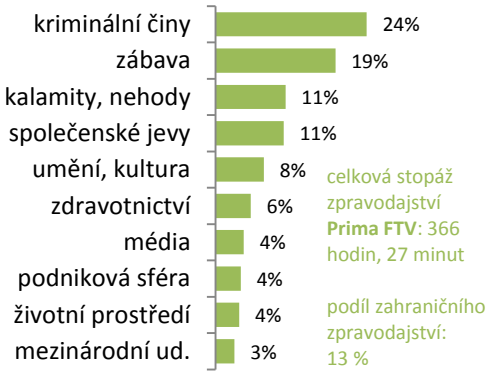

Podíl jednotlivých tematických kategorií v rozhlasových zprávách ovšem úzce souvisel i s dramaturgií relace, přesněji řečeno s její stopáží a především nižším celkovým počtem zveřejněných příspěvků. Analyzovaná báze relací České televize čítala 31 321 zpravodajských příspěvků o souhrnné stopáži přesahující 1 157 hodin (zkoumáno bylo 6 celostátních a 3 regionální relace). Oproti tomu rozhlasové Hlavní zprávy tvořilo v roce 2014 4 315 zpravodajských příspěvků o stopáži přesně 127 hodin.

Hovoříme-li o celoroční stopáži analyzovaných zpravodajských relací tuzemské televizní a rozhlasové agendy, stojí za zmínku, že sousloví „zpravodajská hodina“, kterým FTV Prima označuje vysílací čas mezi 19. a 20. hodinou večerní, zcela přesně odpovídalo realitě. V 365 dnech roku 2014 totiž zpravodajství FTV Prima složené ze čtveřice relací (Zprávy FTV Prima, Krimi zprávy, Divácké zprávy, VIP zprávy) trvalo 366 hodin a 27 minut.

Graf III-13: 20 nejčastějších témat Událostí (rok 2014)**,** stopáž v minutách

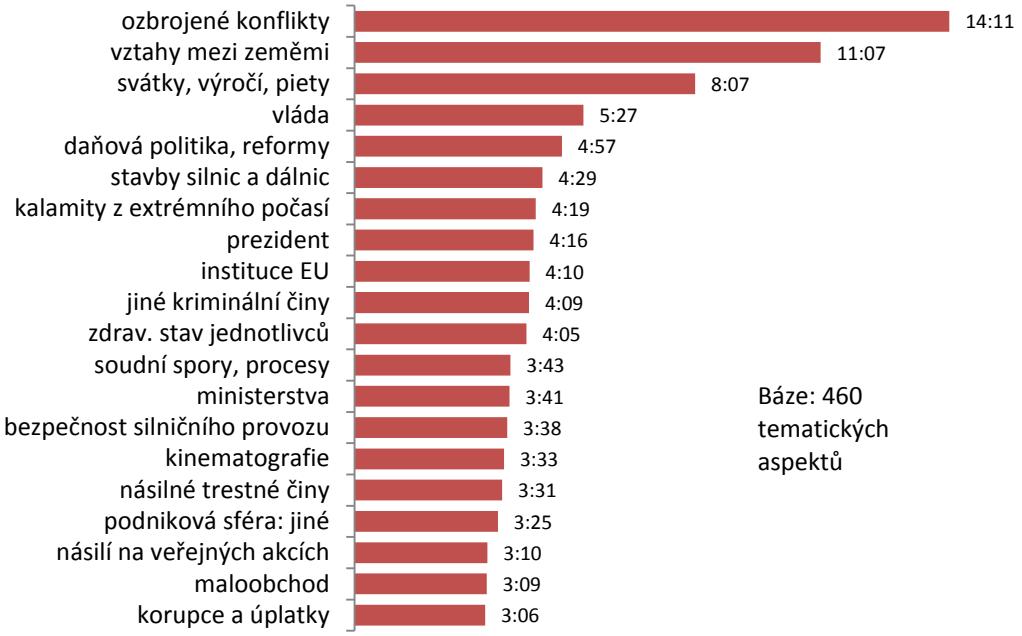

Zvláště poslední dva měsíce roku byly v Událostech (a také v rozhlasových Hlavních zprávách) spojeny s prezentací *svátků, piet a výročí*, neboť 17. listopadu uplynulo 25 let od sametové revoluce a těsně před vánočními svátky zase 3 roky od úmrtí její hlavní tváře a pozdějšího prezidenta Václava Havla. Významným výročím připomínaným v Událostech bylo v roce 2014 ovšem i 100 let od vypuknutí 1. světové války nebo 70 let od vylodění spojeneckých vojsk v Normandii. Ústřední dvojicí témat ovšem pro Události i celek zpravodajství ČT24 byly *ozbrojené konflikty* a s nimi svázané *vztahy mezi zeměmi*, především mezi Ukrajinou a Ruskem.

Graf III-14: 20 nejčastějších témat zpravodajství ČT24 (rok 2014)**,** stopáž v hodinách a minutách

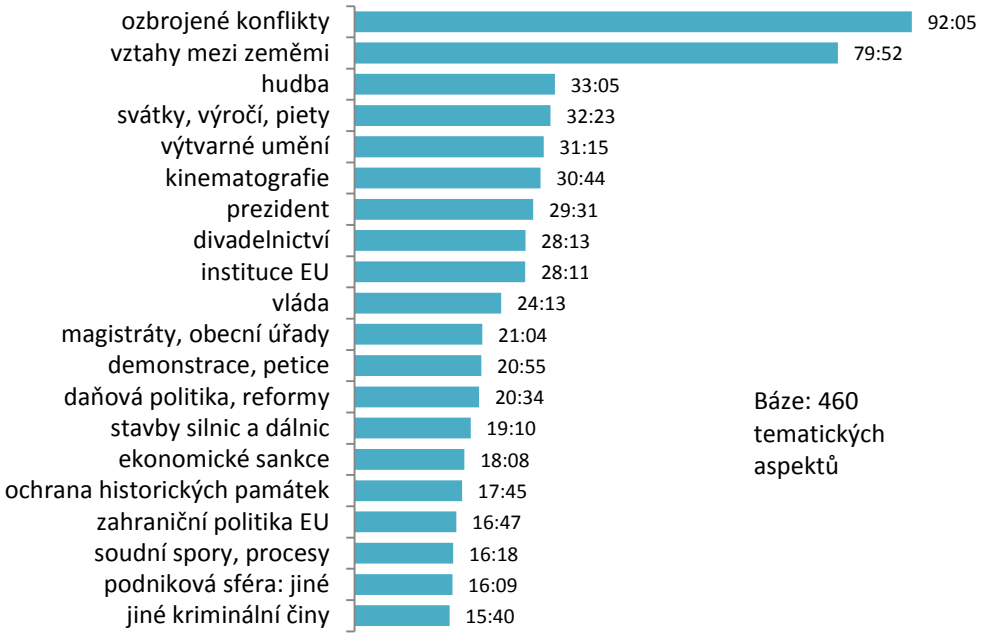

2. Regionální zpravodajství

Graf III-15: Tematická struktura Událostí v regionech (rok 2014), podíl na stopáži

Graf III-16: 20 nejčastějších témat Událostí v regionech (rok 2014), stopáž v hod. a minutách

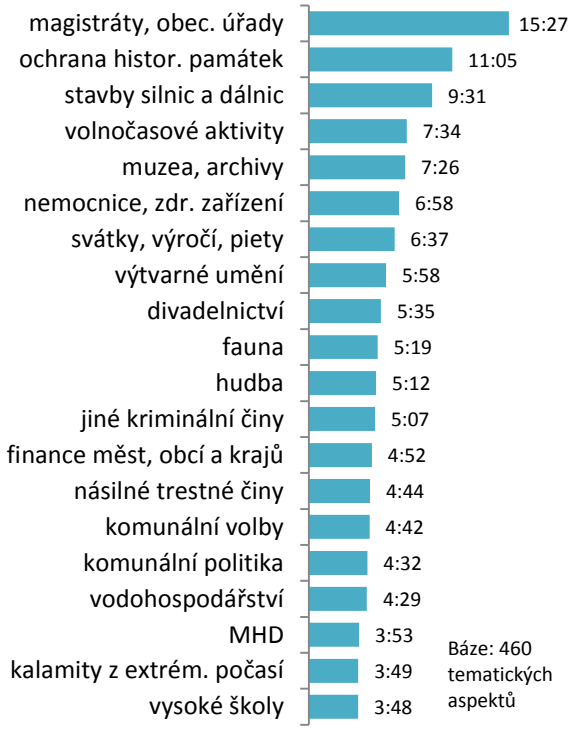

Mutace Událostí v regionech byly potenciálně nejideálnější platformou pro prezentaci *komunální politiky* vzešlé z podzimních *komunálních voleb*. V souhrnu všech tří mutací bylo o *komunálních volbách* vysíláno 4 hodiny a 42 minut, o *komunální politice* o 10 minut kratší dobu (dodejme ještě, že vývoj jednání na jednotlivých *magistrátech a obecních úřadech* částečně zastřešilo i nejdéle prezentované téma). Podíváme-li se ovšem podrobněji na agendu jednotlivých mutací Událostí v regionech, zjistíme, že v ostravské relaci se ani jedno téma z této dvojice délkou prezentace neprosadilo mezi 15 nejdéle medializovaných námětů příspěvků. Významný zájem o *regionální politiku* projevovaly pouze Události v regionech z Prahy (16 % obsahu relace). V moravských mutacích jednoznačně převládala medializace oblasti *umění a kultury*, které Události v regionech z Brna věnovaly 13 % své celoroční stopáže a relace z Ostravy dokonce 17 % svého obsahu. Dodejme, že relevance příspěvků z kategorie *regionální politika* je logicky vyšší než v případě příspěvků z kategorie *umění a kultura*.

3. Události, komentáře a Zprávy ve 23

Graf III-17: Tematická struktura Událostí, komentářů (rok 2014), podíl na stopáži

Graf III-18: 20 nejčastějších témat Událostí, komentářů (rok 2014), stopáž v hodinách a minutách

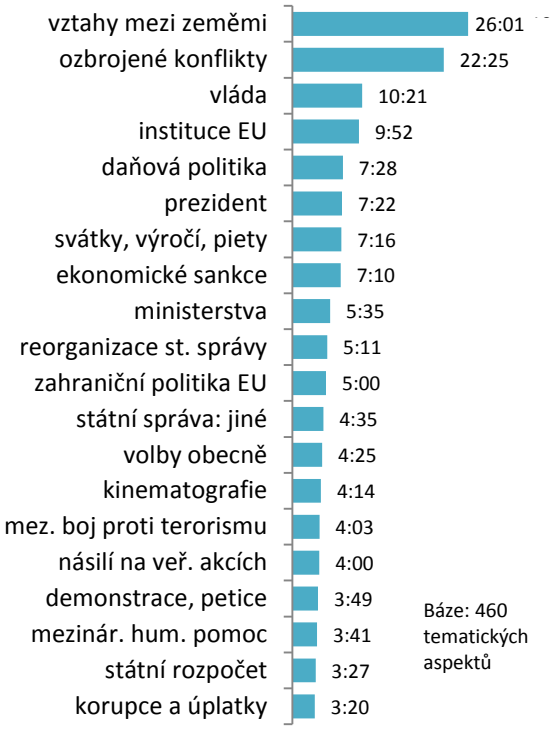

Podíl zpráv ze zahraničí v Událostech, komentářích překročil hranici 40 % celkové roční stopáže a vyrovnal se tak téže veličině dosažené Zprávami ve 23. Tato skutečnost přitom nesouvisela jen s medializací ukrajinsko-ruské krize a témat *vztahy mezi zeměmi* a *ozbrojené konflikty*, ale také s intenzivní medializací voleb do Evropského parlamentu (téma *instituce EU*), které se konaly 23. a 24. května (tabulka VI-1 ukazuje, že v 1. pololetí tvořily zprávy ze zahraničí 35% podíl obsahu Událostí, komentářů a ve 2. pololetí tento podíl vzrostl na 47 %).

Téma *reorganizace státní správy* zastřešovalo politické debaty a jednání o podobě služebního zákona. Události, komentáře se tomuto námětu věnovaly přes 5 hodin, Události přesně 2 a půl hodiny.

Graf III-19: Tematická struktura Zpráv ve 23 (rok 2014), podíl na stopáži

Graf III-20: 20 nejčastějších témat Zpráv ve 23 (rok 2014), stopáž v hodinách a minutách

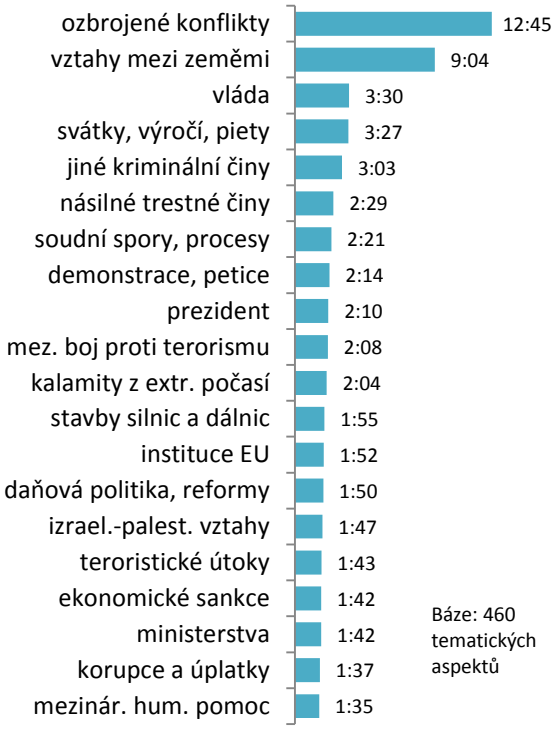

Zprávy ve 23 byly do značné míry relací, která rozvíjela hlavní témata dne prezentovaná v Událostech, významnější část Zpráv ve 23 byla ovšem oproti hlavní relaci věnována zahraničnímu dění, protože podíl zpráv ze světa byl v Událostech o 11 procent nižší.

Přihlédneme-li k celoroční stopáži Zpráv ve 23, můžeme tuto relaci nejlépe srovnávat s rozhlasovými Hlavními zprávami. Ty totiž trvaly pouze o 3 hodiny déle, a jak jsme popsali již výše, dosahovaly přibližně totožných hodnot podílu zahraničního zpravodajství i podílu tematické kategorie *mezinárodní události*. Jmenovaná kategorie zahrnovala 6 z dvacítky nejdéle medializovaných témat v agendě Zpráv ve 23 roku 2014. Šlo o témata *ozbrojené konflikty*, *vztahy mezi zeměmi*, *mezinárodní boj proti terorismu*, *izraelsko-palestinské vztahy*, *ekonomické sankce* a *mezinárodní humanitární pomoc*.

4. Specializované relace ČT24

Graf III-21: Tematická struktura Ekonomiky ČT24 (rok 2014), podíl na stopáži

Graf III-22: 20 nejčastějších témat Ekonomiky ČT24 (rok 2014), stopáž v hodinách a minutách

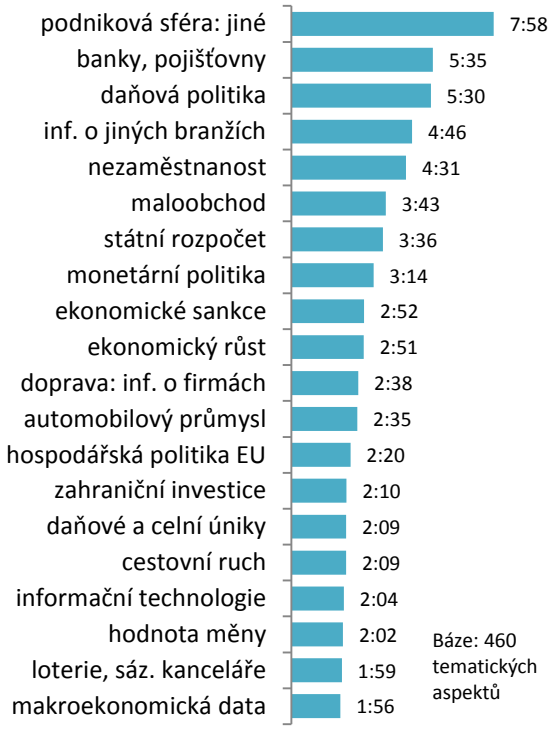

Specializovaná Ekonomika ČT24 pokryla svým obsahem alespoň v minimálním rozsahu 27 z 28 tematických kategorií z databáze Media Tenoru (**d**o agendy relace se nedostalo pouze žádné téma z oblasti *historie*). Dvojice nejčastěji a nejdéle prezentovaných tematických kategorií dokonale odpovídala názvu a specializaci relace a tvořila tak v součtu čtyři pětiny celoročního obsahu Ekonomiky ČT24 (platí přitom, že součet všech tematických kategorií může přesáhnout hranici 100 %, protože metodika sběru dat umožňuje jedinému příspěvku přiřadit více než jedno hlavní téma). Na prezentaci *podnikové sféry* v Ekonomice ČT24 navazují grafy a komentáře v kapitole *V. Ekonomika*, která je věnována medializaci firem v analyzovaných televizních relacích a Hlavních zprávách Radiožurnálu.

Graf III-23: Tematická struktura Horizontu ČT24 (rok 2014), podíl na stopáži

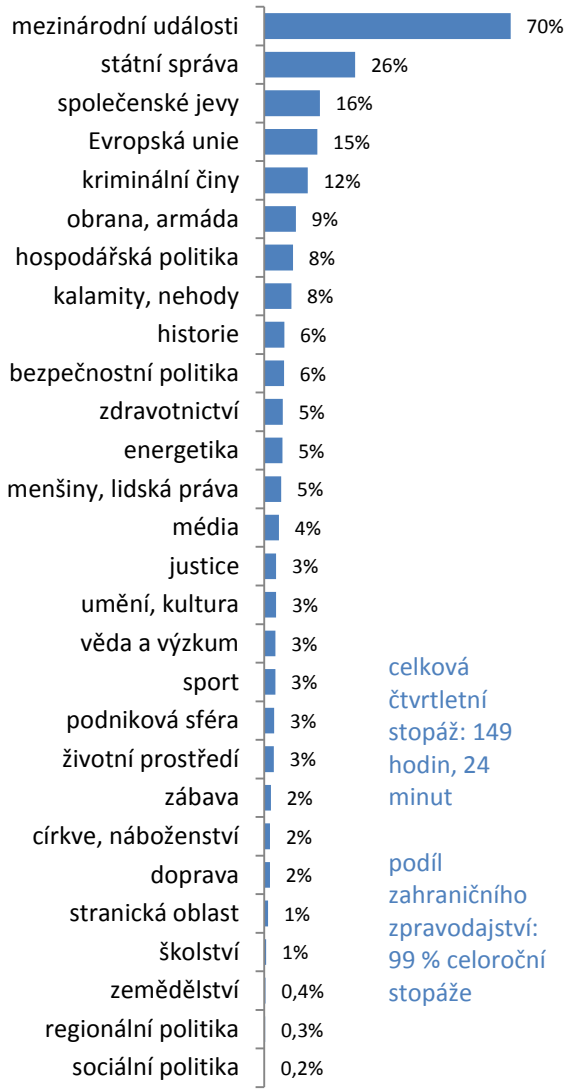

Graf III-24: 20 nejčastějších témat Horizontu ČT24 (rok 2014), stopáž v hodinách a minutách

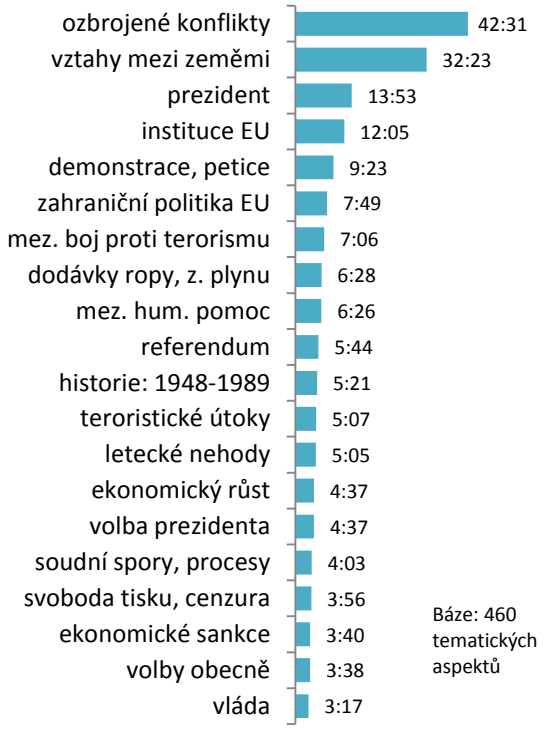

Horizont ČT24 během roku 2014 vysílal několik speciálních vydání, která byla vždy věnována jediné události a svou délkou i dvojnásobně přesahovaly tradiční stopáž relace (29 minut ve všední dny a 55 minut v neděli). Nejčastěji šlo samozřejmě o speciály podrobně analyzující ukrajinsko-ruskou krizi (vydání z 20. 2., 2. 3., 16. 3., 15. 8., 22. 8. a další), pozornost byla věnována i nehodě malajsijského letadla (17. 7.), volbám do Evropského parlamentu (25. 5.) nebo volbě slovenského prezidenta (26. 3.).

Na posledně jmenovaný námět speciálního vydání navazovalo třetí nejdéle prezentované téma Horizontu ČT24. Téma *prezident* zastřešené tematickou kategorií *státní správa* se lokalizací dotýkalo nejen Slovenska, ale také Ukrajiny (zveřejňované informace o postojích a osobách Viktora Janukovyče a jeho nástupce Petro Porošenka), Ruska (Vladimir Putin se v roce 2014 stal jednou z nejčastěji prezentovaných osob televizního a rozhlasového zpravodajství vůbec) nebo Španělska (hlavou státu se stal po korunovaci 19. června 2014 Filip VI.).

Graf III-25: Tematická struktura Událostí v kultuře (rok 2014), podíl na stopáži

Graf III-26: 15 nejčastějších témat Událostí v kultuře (rok 2014), stopáž v hodinách a minutách

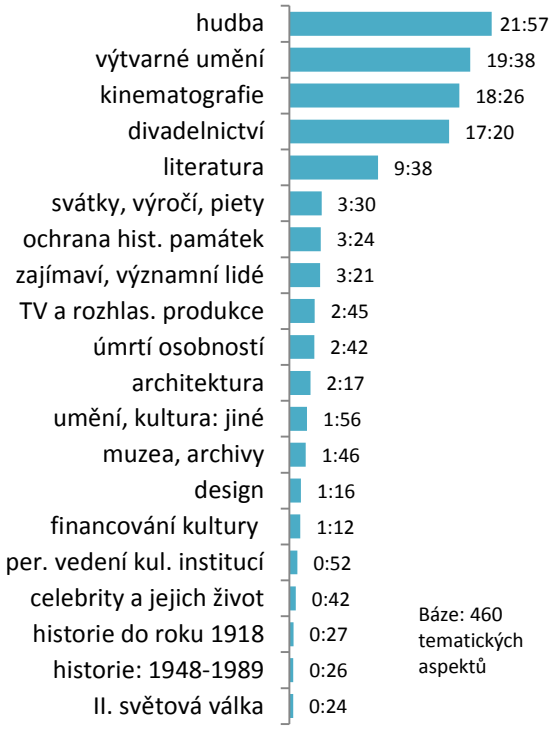

Více než třetina obsahu Událostí v kultuře, přesně 35 % stopáže relace, informovala diváky o kulturním dění v Praze. Vezmeme-li v úvahu, že na dalších 26 % obsahu Události v kultuře informovaly o zahraničních kulturních akcích, dojdeme k závěru, že Praha byla v relaci prezentována jako hlavní město českého umění a kultury, které si zasloužilo téměř totožnou pozornost redaktorů a redaktorek jako zbytek České republiky (významné pozornosti se dostalo i tradičním regionálním kulturním akcím, jako MFF v Karlových Varech, Colours of Ostrava nebo MFF pro děti a mládež ve Zlíně). Od 1. ledna 2015 se Evropským hlavním městem kultury stala Plzeň, bude proto zajímavé sledovat, zda v nadcházejícím roce zaměří kulturní zpravodajství České televize svou pozornost na západ Čech, nebo nadále zůstane spíše pragocentrickou relací.

IV. POLITIKA

Analýza politického zpravodajství je prováděna na úrovni „výpovědí". Každá jednotlivá výpověď o konkrétním politikovi nebo politické straně je analyzována samostatně. Sledovány jsou přitom následující atributy:

- subjekt (politik nebo strana)
- tematická souvislost (s čím je subjekt spojován)
- tón medializace výpovědi (jak byl daný subjekt ve výpovědi představen)
- původce výpovědi (kdo je původcem informace, případného hodnocení a tónu medializace výpovědi o subjektu. Původcem hodnocení přitom nemusí být reportér. Hodnocení může pocházet od politického odpůrce, obyvatel, expertů apod. Například: analytici mohou kritizovat důchodovou reformu připravenou ministrem financí)

V jednom příspěvku tak může být analyzováno více výpovědí o stejném politikovi (nebo politické straně), a to v tom případě, že se některá ze složek výpovědi změní.
Jednotlivé tematické souvislosti jsou slučovány do nadřazených kategorií:

- informace o programově politických postojích/krocích (například hospodářská politika, zdravotnictví, školství, rodinná politika …)
- mezistranická témata (informace o vzájemných vztazích, jednáních, střetech s partnery z ostatních politických stran)
- vnitrostranická témata (informace o personálních záležitostech, stranických financích, sjezdech, stranických volbách …)
- personální témata (pouze v tom případě, je-li subjektem konkrétní politik. Například informace o vzdělání, zdravotním stavu, osobnostních vlastnostech …)

Politické zpravodajství je senzitivní. Strany se navzájem podezírají z lepšího mediálního obrazu v důsledku nadstandardních vztahů s médii. Současně se samy snaží získat výhodu s cílem vylepšit svůj mediální obraz. Tato snaha je pochopitelně zcela legitimní. Na druhé straně stojí požadavek odstupu a neutrality média od popisovaných skutečností, a tedy i od politiků (platí pro zpravodajství, v publicistických pořadech se naopak očekává vyjádření názoru). To je chápáno jako základní kvalitativní požadavek a současně maxima profesionální žurnalistiky.

Divákům Událostí, Událostí, komentářů a Zpráv ve 23 se dostalo nejintenzivnějšího politického zpravodajství z báze sledovaných relací. Srovnáme-li absolutní počty politických výpovědí v relacích ČT24, v komerčních televizních relacích a Hlavních zprávách Českého rozhlasu, dojdeme k nezanedbatelným rozdílům v prioritách sledovaných médií. V relacích České televize zaznělo v uplynulých dvanácti měsících 37 520 politických výpovědí (z toho 15 113 v Událostech, 11 333 v Událostech, komentářích, 9 583 ve Zprávách ve 23 a 1 491 v Ekonomice ČT24), zatímco v Televizních novinách 6 238 politických výpovědí, v Hlavních zprávách Radiožurnálu 6 110 politických výpovědí a ve Zprávách FTV Prima 5 660 politických výpovědí.

K politikům, političkám, prezidentovi, představitelům vlády a stranám nebo hnutím byly v roce 2014 jako již tradičně nejvíce kritické Televizní noviny TV Nova. Naopak v Událostech byl podíl pozitivně i negativně laděných politických výpovědí nejnižší ze všech sledovaných hlavních televizních zpravodajských relací (pouze 2 % pozitivity a 7 % negativity) a shodoval se s totožným podílem pozitivity v politickém zpravodajství Hlavních zpráv ČRo. Důležitým zjištěním je fakt, že v Televizních novinách tvořily nezanedbatelný čtyřprocentní podíl právě i politické výpovědi vyslovené v příznivém tónu. Na tomto faktu se značnou měrou podíleli samotní politici zapojení do projektu *Den s politikem*.

1. Politické strany

Grafy IV-1, 2: Intenzita a tón medializace politických stran v pořadu UDÁLOSTI (rok 2014), počet výpovědí

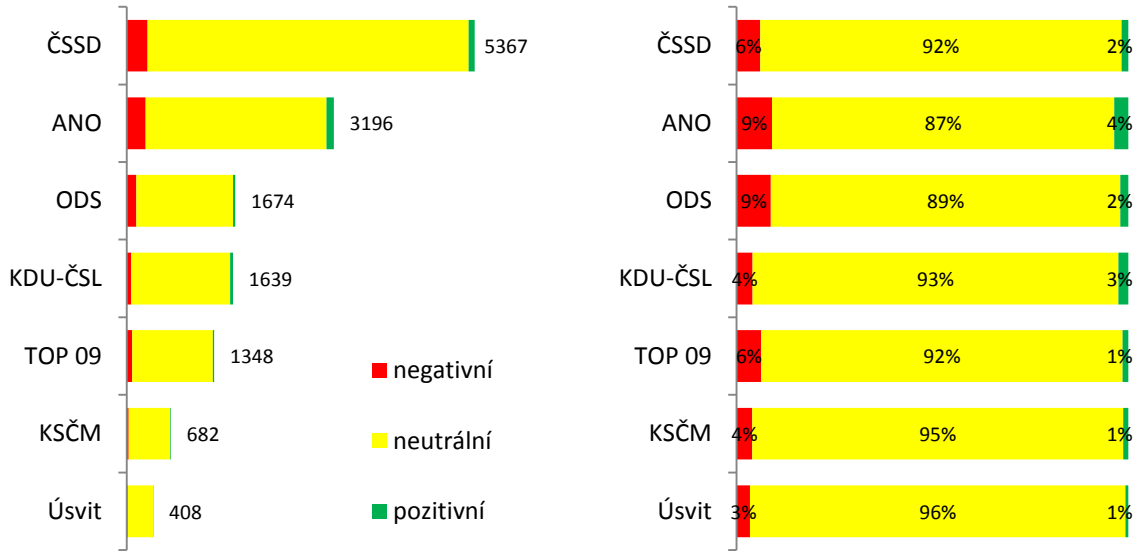

Sedmičku nejčastěji prezentovaných politických stran a hnutí v Událostech i v souhrnu relací ČT24 tvořilo sedm stran zastoupených v Poslanecké sněmovně. Jak ovšem ukazuje graf VII-4 v kapitole *VII. Variabilita*, Události zmínily 50 různých politických subjektů a Události, komentáře a Zprávy ve 23 ještě o 5, respektive o 3 strany více.

I přes to, že poslanecký klub ODS má pouze 16 členů (o 10 méně než klub TOP 09 a Starostů), byla strana ve zpravodajství ČT24 (i komerčních televizních relacích; v ČRo byla situace rozdílná – viz graf IV-5 na následující straně) nejčastěji zmiňovaným opozičním subjektem.

Grafy IV-3, 4: Intenzita a tón medializace politických stran ve zpravodajství ČT24 (rok 2014), počet výpovědí

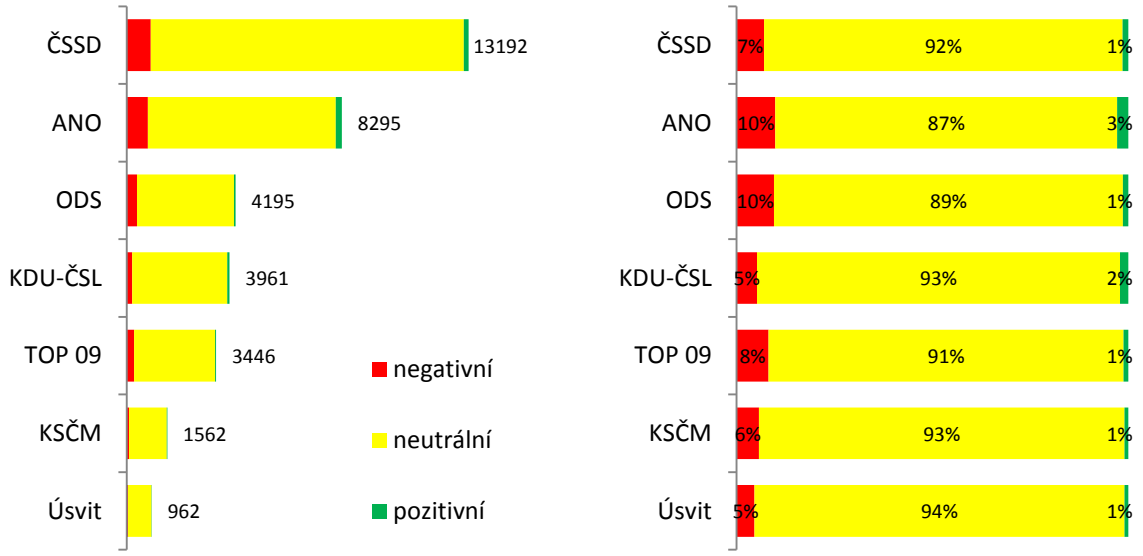

S intenzivnější medializací stran zastoupených v Poslanecké sněmovně v politickém zpravodajství ČT24 souvisí i statistika medializace ústavních orgánů, z níž vyplývá, že zatímco o dolní komoře Parlamentu jako celku bylo vysloveno 450 politických výpovědí, o Senátu pouze 157 výpovědí, přičemž za připomenutí stojí, že volby do obecních zastupitelstev byly spojeny s volbami do třetiny Senátu. Pro doplnění uveďme, že v roce 2013 zaznělo o Poslanecké sněmovně 395 výpovědí a o méně aktivním Senátu 262 výpovědí (absolutní rozdíl mezi počtem výpovědí o PS a Senátu byl v roce 2014 293 výpovědí a o rok dříve 133 výpovědí).

Graf IV-5: Podíl 7 nejčastěji zmiňovaných politických stran na politickém zpravodajství (rok 2014; hodnoty představují procentuální zastoupení stran a jejich představitelů v politickém zpravodajství vybraných pořadů)

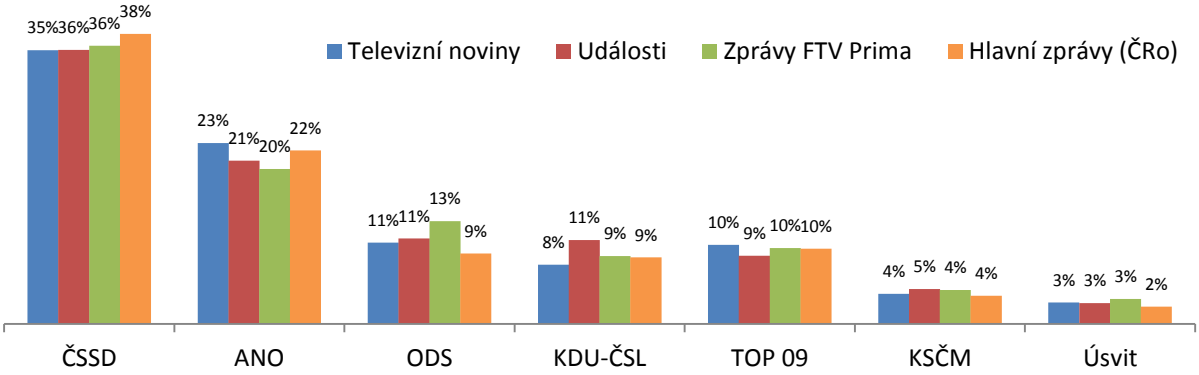

Relativně nejpříznivěji, lépe řečeno nejméně negativně, byla v hlavních zpravodajských relacích českých televizí a rozhlasu prezentována vládní KDU-ČSL. Televizní noviny se naopak „obuly“ do opozičních ODS a TOP 09, když druhou jmenovanou stranu kritizovaly zvláště ve spojení s pražským Magistrátem.

Graf IV-6: Tón medializace politických stran v hlavních zpravodajských pořadech (rok 2014; 7 nejčastěji zmiňovaných politických stran). Hodnoty představují rozdíl mezi podílem pozitivních a negativních výpovědí. Záporné číslo tedy znamená, že strana byla prezentována s převahou negativních výpovědí.

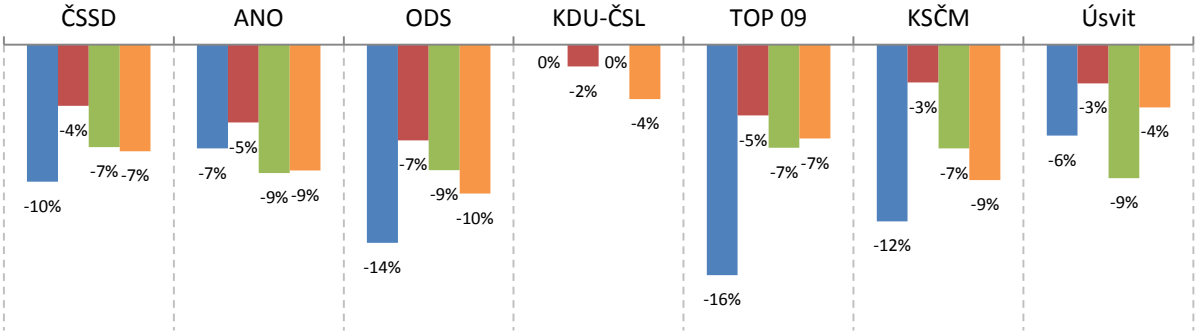

2. Politici

Grafy IV-7, 8: Nejčastěji prezentovaní politici Událostí (vlevo) **a relací ČT24** (vpravo) **a tón jejich prezentace** (rok 2014), počet výpovědí (grafy nemají stejná měřítka)

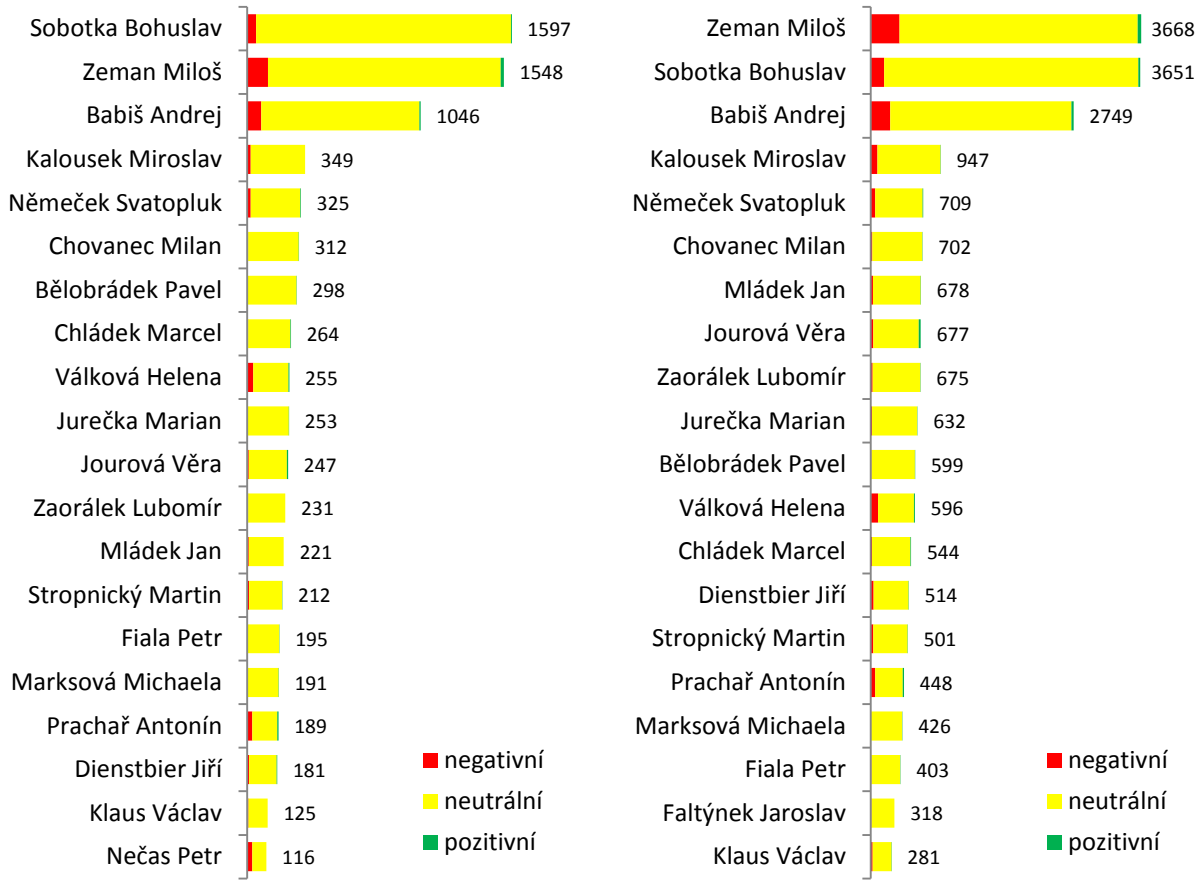

Medializace prezidenta Miloše Zemana v Událostech prošla během roku 2014 výraznými proměnami. V první polovině roku zaznělo o hlavě státu v hlavní relaci pouze 29 nepříznivě laděných zmínek. Ke zlomu ovšem došlo především po listopadových Hovorech z Lán, které vyvolaly vlnu kritických reakcí politiků i veřejnosti. Redaktoři Událostí této kritice prezidenta dávali prostor, o čemž svědčí výsledných 126 negativních výpovědí o M. Zemanovi v Událostech roku 2014. Jak ovšem ukazuje graf IV-9, negativní prezentace prezidenta byla především „parketou“ Televizních novin a Zpráv FTV Prima.

V souhrnu relací ČT24 se zvýšení negativity v medializaci prezidenta projevilo ještě výrazněji než v Událostech. Zatímco v 1. pololetí roku 2014 se Miloš Zeman dostal pouze o 3 procentní body pod vyváženou hodnotu rozdílu mezi podílem pozitivity a negativity, v 2. pololetí klesla tato hodnota na - 15 %. Celoroční výsledek tak v případě medializace hlavy státu skončil 9 procentních bodů v záporu. Méně příznivě přitom v relacích ČT24 byli prezentováni pouze Miroslav Kalousek, Antonín Prachař a Helena Válková. O rok dříve byl přitom Miloš Zeman v Událostech 9. nejpříznivěji hodnoceným politikem z dvacítky nejčastěji zmiňovaných.

Graf IV-9: **Tón medializace nejčastěji zmiňovaných politiků v hlavních zpravodajských relacích** (rok 2014)

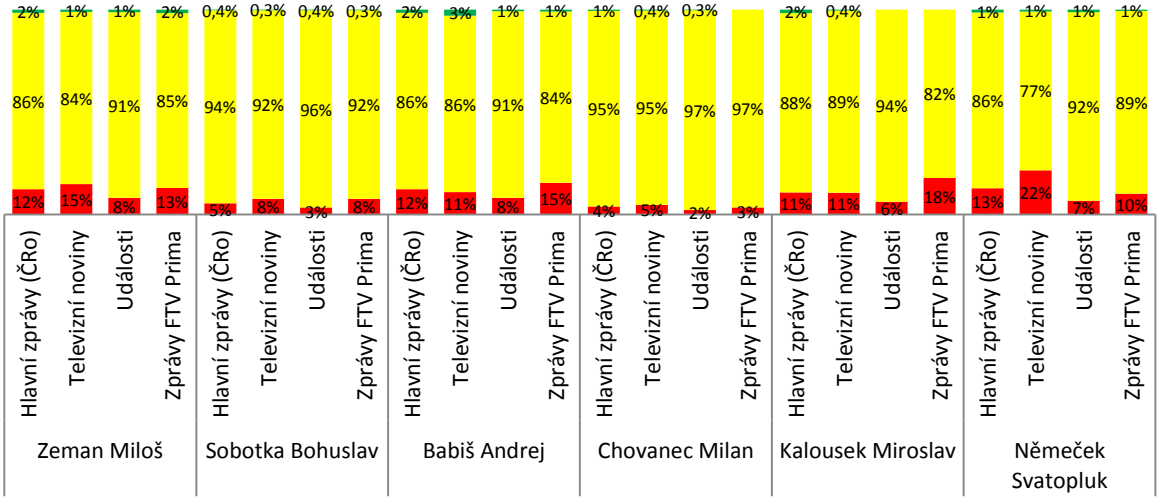

I přes popsanou negativitu v medializaci prezidenta byly právě Události relací, která o hlavě státu informovala spíše neutrálně a v podstatě podobně, jako o dalších politicích. Totéž přitom nelze říci o Zemanově medializaci v komerčních televizích a v ČRo. Přitom právě jen pro Události nebyl Miloš Zeman nejčastěji prezentovaným politikem roku 2014. V Televizních novinách zaznělo sice o prezidentovi poloviční množství výpovědí než v Událostech (773 v TN oproti 1548 v Událostech), absolutní počet negativních výpovědí se ovšem v těchto dvou relacích téměř shodoval (115 v TN oproti 126 v Událostech).

3. Témata

Graf IV-9: Tematická struktura výpovědí o politicích a stranách (rok 2014)

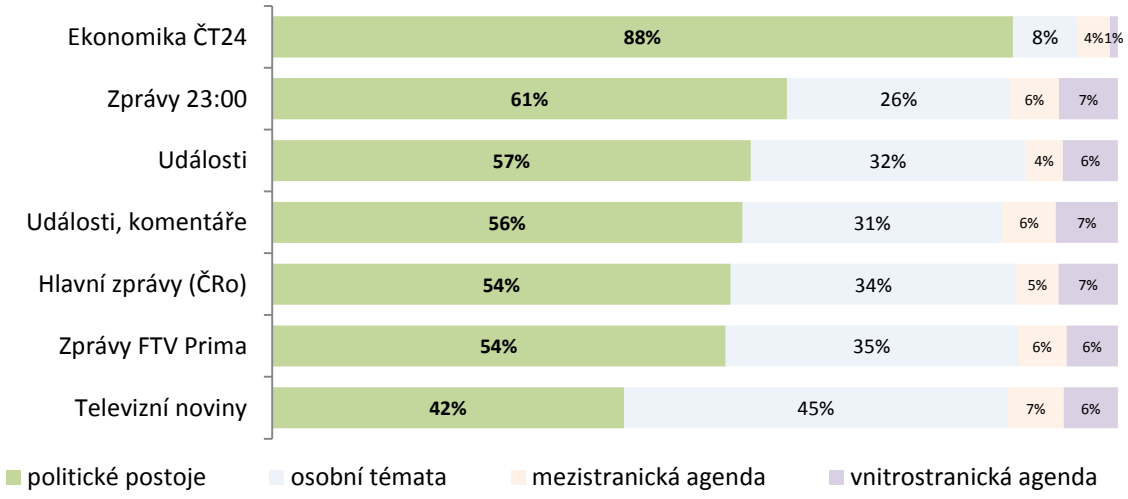

<u>politické postoje</u>: program, faktické programové kroky, věcná témata (školství, daňová politika, zdravotnictví…); **<u>mezistranická agenda</u>**: vztahy s koaličními partnery a politickými oponenty; **<u>vnitrostranická agenda</u>**: stranické spory, obsazování vrcholných orgánů, personální politika, nominace volebních lídrů atd.; **<u>osobní témata</u>**: oblíbenost, preference, jmenování či odvolání z funkcí, zvolení (i na post prezidenta)

Výměny ministra dopravy (Antonína Prachaře nahradil Dan Ťok) a ministryně pro místní rozvoj (Věru Jourovou, současnou eurokomisařku, nahradila Karla Šlechtová) zastřešovala takzvaná osobní témata (ta zahrnují právě informace o obsazování politických funkcí a informace o konkrétních nominantech). Dlouhodobě přitom platí, že tuto oblast politiky nejčastěji prezentovaly komerční Televizní noviny. Ty se přitom zaměřovaly nejen na věcná personální témata (obsazování postů ve vládě i v komunální politice), ale také na zveřejňování čistě soukromých informací o politicích a političkách (ve zpravodajském seriálu *Den s politikem* se diváci dozvídali například to, jak politikové obědvají, či kolik času věnují sportu).

V. EKONOMIKA

Do ekonomického zpravodajství jsou jednak zahrnovány příspěvky, které se týkají makroekonomické situace České republiky, jednak příspěvky, ve kterých jsou popisovány podniky nebo branže. Není přitom podmínkou, aby se celý příspěvek týkal ekonomiky. Rozhodující je přítomnost makro- nebo mikroekonomického tématu na prostoru alespoň 5 vteřin.

1. Souhrnné ukazatele

Graf V-1: Intenzita ekonomického zpravodajství ve vybraných zpravodajských relacích (rok 2014; počet výpovědí o podnicích)

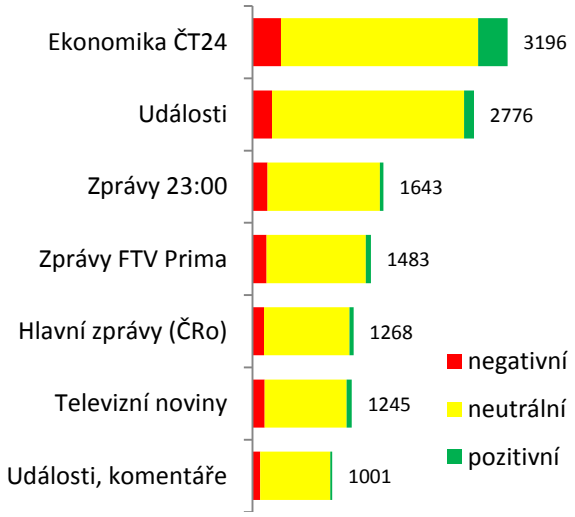

Graf V-2: Tón prezentace podniků ve vybraných zpravodajských relacích (rok 2014)

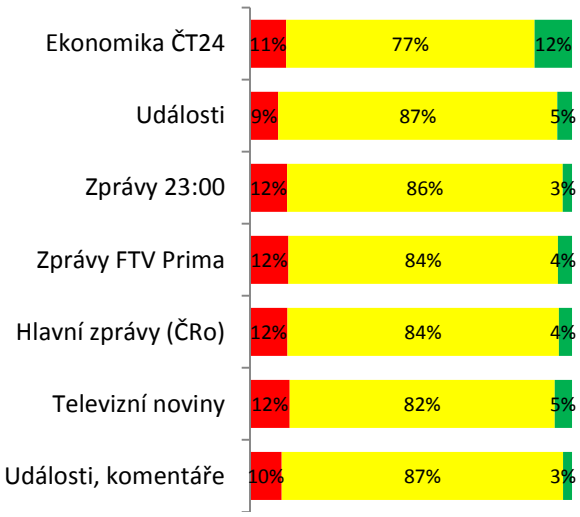

Ekonomika ČT24 byla z pohledu manažerů a tiskových mluvčích podniků ideálním prostorem pro zvýšení publicity, relace totiž přinášela nejen nejvíce informací ze života firem, ale informovala především také o pozitivních výsledcích hospodaření, prodeje či personální politiky.

Jak naznačí graf V-7, téměř veškerá pozitivita v medializaci života firem v komerčních relacích TV Nova a FTV Prima byla navázána na sebeprezentaci vlastních pořadů, projektů a aktivit. Tento trend přitom v případě TV Nova není žádnou novinkou, ovšem Zprávy FTV Prima zahájily doslova masivní sebeprezentační kampaň až ve 2. polovině roku 2014 (viz tabulka V-1).

2. Firmy

Grafy V-3, 4: 15 nejčastěji zmiňovaných společností ve zpravodajství Událostí (rok 2014, počet výpovědí, tón hodnocení)

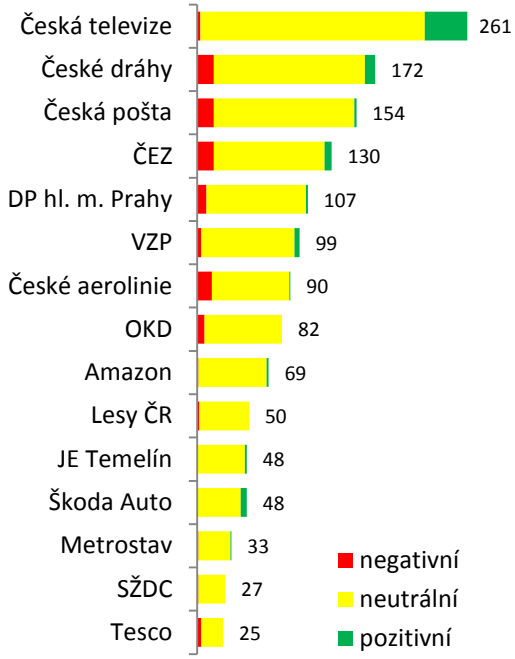

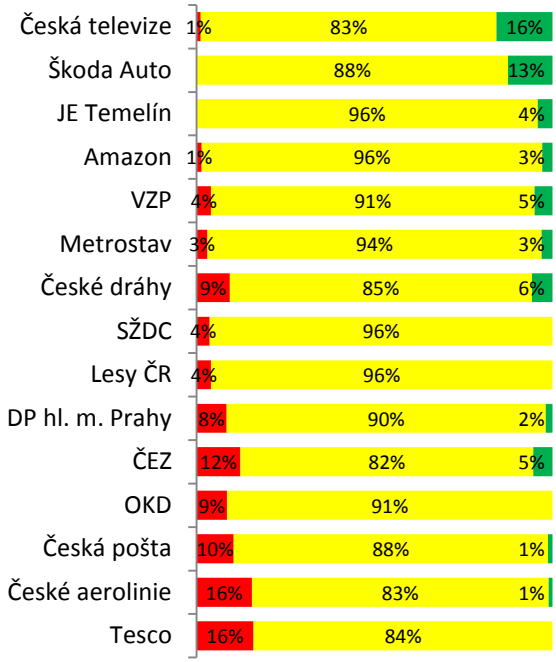

Grafy V-5, 6: 15 nejčastěji zmiňovaných společností ve zpravodajství ČT24 (rok 2014, počet výpovědí, tón hodnocení)

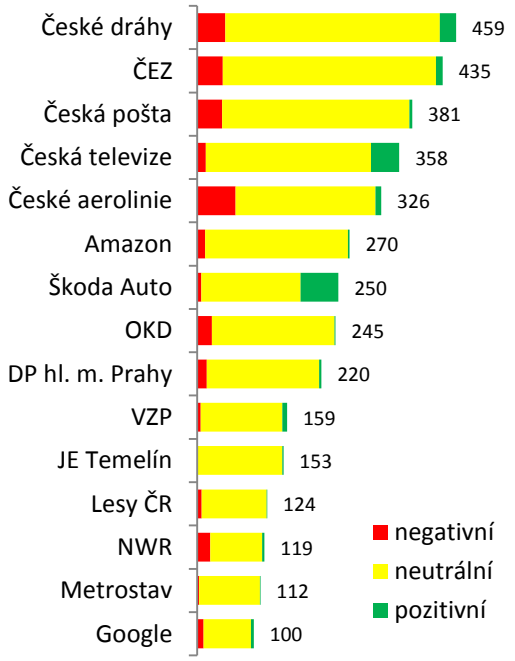

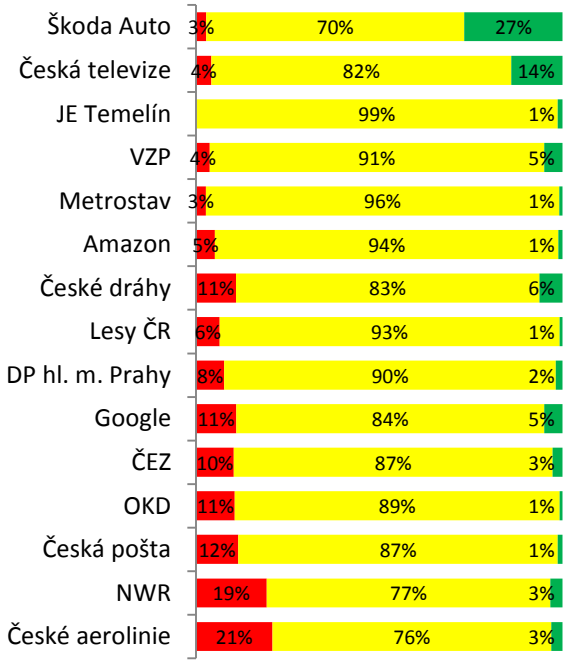

Podíl sebeprezentace České televize v Událostech lze srovnávat s platným trendem nastaveným komerčními stanicemi, je přitom zřejmé, že zatímco v Událostech podíl vlastní prezentace ČT dlouhodobě klesal, s medializací TV Nova v Televizních novinách a FTV Prima ve Zprávách tomu bylo přesně naopak. Dlouhodobě tedy platí, že nejčastěji a zároveň nejpříznivěji zobrazovaným podnikem v Událostech je samotná Česká televize. V souvislosti s tímto trendem, aniž bychom jakkoliv spekulovali o kolizi se zněním Kodexu ČT, je přitom vždy třeba brát v úvahu i text bodu 23.5: *„Zpravodajství a publicistika vážící se k záležitostem České televize musí bez výjimky respektovat pravidla obsažená v čl. 5.1 až 5.18 a postupovat obdobně, jako by byla podávána informace o jiné instituci nebo podniku v České republice. V případě, že je Česká televize subjektem určitého sporu, není přípustné zvýhodnit ji prostorem, který má být ve zprávě věnován jejímu vyjádření nebo prezentaci jejího postoje“*.

Graf V-7: Podíl nejčastěji zmiňovaných firem na podnikovém zpravodajství (rok 2014; např. hodnota 5% znamená, že každá dvacátá zmínka z podnikového zpravodajství se v daném pořadu věnovala této firmě)

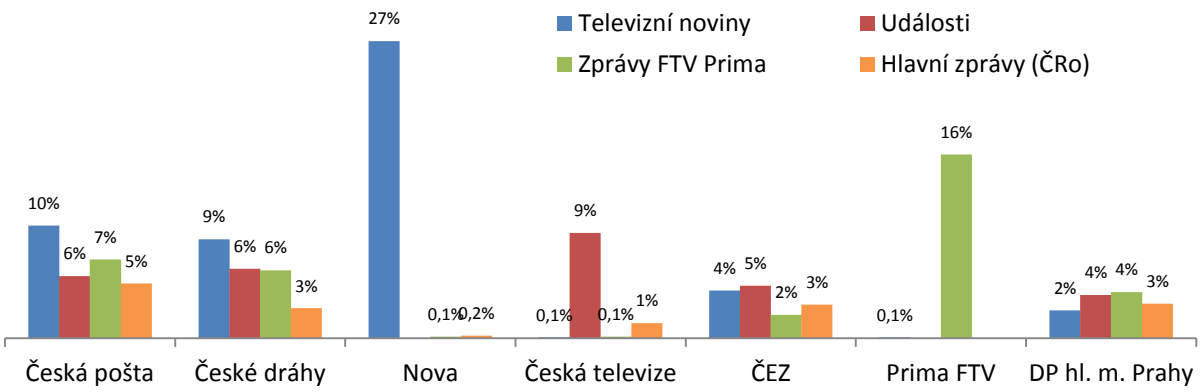

Tabulka V-1: Sebeprezentace televizních stanic v hlavních relacích (roky 2013 a 2014)

	1P 2013	2P 2013	1P 2014	2P 2014
Nova v TN	16 %	16 %	26 %	27 %
ČT v Událostech	12 %	10 %	10 %	9 %
Prima ve Zprávách FTV Prima	13 %	9 %	7 %	26 %

VI. LOKALITY

Pro každý jednotlivý příspěvek je zjišťována „vztažná oblast“, tzn., ke které geografické oblasti se příspěvek ve své většině vztahuje. Zahraniční vztažné oblasti jsou sledovány na úrovni zemí, případně větších geopolitických celků. Pro domácí zpravodajství je detailně monitorována vztažná oblast na úrovni obcí, okresů a krajů. Rozhodující pro určení vztažné oblasti je dopad informace. Legislativní proces v českém parlamentu bude klasifikován se vztahem k ČR (zákony platí pro celou populaci), ale omezení dopravy v blízkosti parlamentních budov má vztah pouze k Praze.

Analýza rozděluje každý příspěvek podle toho, zda jsou v něm popisovány skutečnosti spojené s ČR, nebo ne (neznamená to tedy nutně, že obsah příspěvku musí být vztažen k území České republiky), na domácí a zahraniční.

Pro posouzení „geografické vyváženosti“ zahraničního zpravodajství je nutný detailnější pohled na zahraniční vztažné oblasti, které byly do vysílání kvůli aktuálnímu místnímu dění zařazovány.

1. Zahraniční zpravodajství

Graf VI-1, 2 a tabulka VI-1: Podíl zahraničního zpravodajství (měřeno podílem na stopáži; rok 2014) **a Nejčastěji zmiňované zahraniční lokality ve zpravodajství ČT24** (rok 2014)

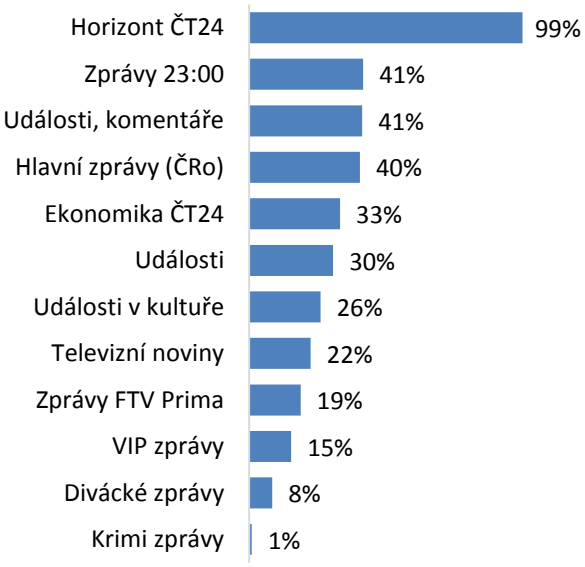

Médium	Podíl zahraničního zpravodajství
ČRo	40 %
ČT24	35 %
TV Nova	22 %
Prima FTV	13 %

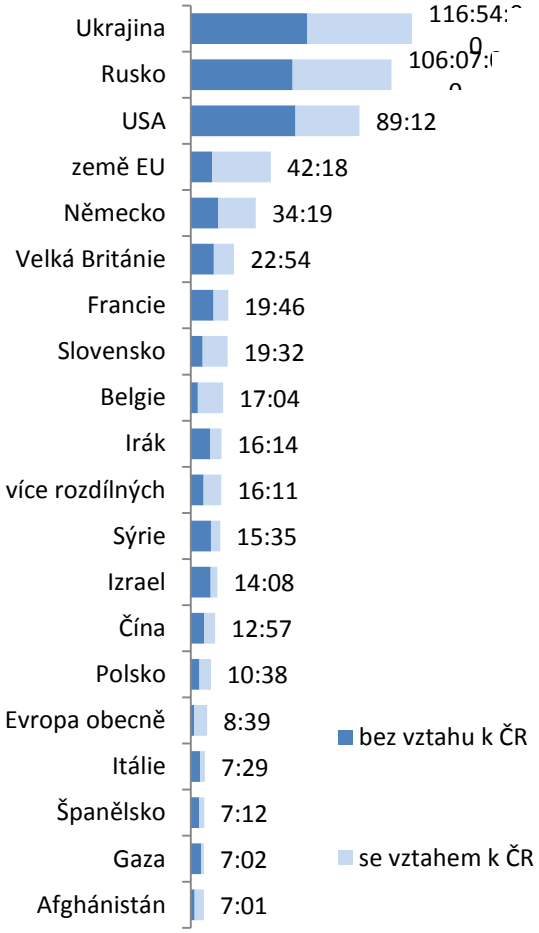

Již bylo zmíněno, že Hlavní zprávy Radiožurnálu byly nejvíce zahraničně orientovanou hlavní zpravodajskou relací. Jak ovšem ukazuje graf VI-3, v rozhlasové relaci se logicky významně méně prostoru dostávalo zpravodajství z regionů České republiky. Díky rozdílné dramaturgii relace se Události, komentáře věnovaly zahraničnímu dění v roce 2014 výrazně déle a podrobněji než hlavní zpravodajské relace. U komentované relace byl také pozorovatelný nejvyšší pololetní nárůst podílu zpráv ze světa.

Tabulka VI-2: Vývoj podílu zahraničního zpravodajství v relacích ČT, TV Nova, Prima FTV a ČRo (roky 2013 a 2014)

relace	1P 2013	2P 2013	1P 2014	2P 2014
Události, komentáře	29 %	26 %	35 %	47 %
Události	27 %	26 %	32 %	29 %
Zprávy FTV Prima	19 %	19 %	19 %	18 %
Televizní noviny	17 %	18 %	20 %	24 %
Hlavní zprávy (ČRo)	nesledováno		37 %	43 %

Téměř 54 hodin zpravodajství Událostí, komentářů bylo v roce 2014 vztaženo k problematice Evropské unie (viz tabulka VI-3). EU se do centra pozornosti novinářů České televize dostala nejen kvůli volbám do Evropského parlamentu, ale také skrze své postoje vůči Ukrajině a Rusku (namísto vojenského řešení EU a USA přistoupily k vyhlášení ekonomických sankcí postihujících ruskou ekonomiku, která v prosinci značně utrpěla propadem hodnoty rublu). Pátým nejčastěji zmiňovaným tématem zahraničního zpravodajství Událostí pak byla *mezinárodní humanitární pomoc*. Toto téma bylo v srpnu a září svázáno z rozporuplným humanitárním konvojem, který Rusko vypravilo na východní Ukrajinu.

Tabulka VI-3: Stopáž zpravodajství o EU (roky 2013 a 2014; stopáž v hodinách a minutách; výsledný výstup je průnikem množin příspěvků, ve kterých byl jako hlavní téma klasifikován některý z aspektů tematické kategorie ***Evropská unie***, nebo takových, kde byly jako vztažný prostor příspěvku klasifikovány ***země Evropské unie***)

relace	rok 2013	rok 2014
Události, komentáře	**13:09**	**53:56**
Události	8:03	25:05
Zprávy FTV Prima	2:18	3:06
Televizní noviny	0:42	7:02
Hlavní zprávy (ČRo)	nesledováno	14:43

2. Regionální zpravodajství v celostátních relacích

Geografickou vyváženost domácího zpravodajství je možné orientačně poměřovat s údaji ČSÚ o podílu obyvatel jednotlivých oblastí na české populaci (obyvatele jednotlivých krajů je možné chápat jako představitele divácké skupiny, kterou zajímá dění v jejím okolí). Toto srovnání indikuje ty oblasti, které jsou zpravodajsky ve sledované relaci bohatě pokryté, a ty, u nichž je podíl příspěvků s ohledem na počet obyvatel dlouhodobě poddimenzován.

Struktura je stejně jako v případě zahraničního zpravodajství determinována přítomností regionálních zpravodajských týmů a zázemím, které je v daných regionech pro práci zpravodajů vytvořeno. Vyvážení regionálního pokrytí tak může jít v některých případech ruku v ruce jen s organizačními změnami.

Graf VI-3, 4: Struktura zpravodajství o ČR (měřeno podílem na stopáži; rok 2014) **a Nejčastěji zmiňované obce v celostátním zpravodajství ČT24** (rok 2014)

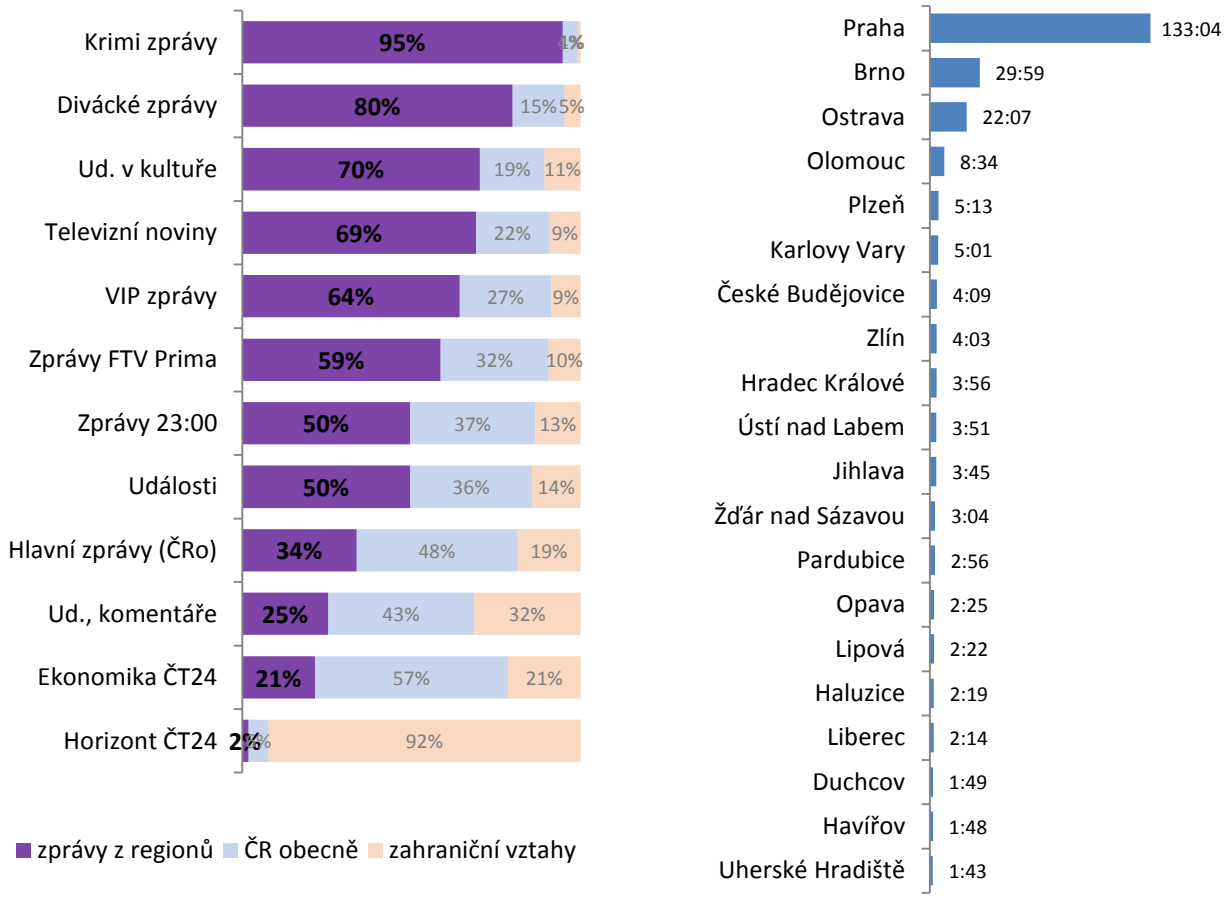

Nízký zájem Hlavních zpráv Radiožurnálu a Událostí, komentářů o dění v regionech byl způsoben již výše zmiňovaným důrazem na medializaci zpravodajství ze světa. V případě Událostí, komentářů se navíc 36 % regionálního zpravodajského obsahu vázalo na dění v Praze, v rozhlasových Hlavních zprávách byla situace velmi podobná, když podíl Prahy na medializaci regionů tvořil 35 %. Fyzicky dostupné pražské dění bylo mimochodem náplní více než 133 hodin regionálního obsahu celostátního zpravodajství ČT24. Propad v medializaci ostatních měst a obcí byl v tomto směru doslova propastný.

VII. VARIABILITA

1. Tematická

Tematická variabilita posuzuje, jak dalece bylo zpravodajství různorodé. Každému jednotlivému příspěvku je přiřazeno jedno hlavní téma v závislosti na jeho převažujícím obsahu. Témata jsou přitom příspěvkům přiřazována z předem definovaného seznamu, který je průběžně upravován v závislosti na nových aspektech, které s vyšší frekvencí výskytu do zpravodajství pronikají. Seznam sám obsahoval k 31. 12. 2013 přibližně 900 různých tematických aspektů, po revizi a relevantní aktualizaci klesl jejich počet od 1. 1. 2013 přibližně na 460.

Variabilita sama o sobě ještě nic nevypovídá o tematické struktuře. Z ní je přitom možné usuzovat na **relevanci** příspěvků. Platí, že relevantnější jsou ty příspěvky, které v sobě mají obecně společenský rozměr (tj. mohou sloužit jako hodnotové orientátory), které informují o důležitých aspektech spojených s veřejným zájmem či obecným národně-politickým směřováním (například EU, státní správa, ekonomika, školství apod.). Naopak příspěvky týkající se jednorázových „atraktivních“ témat (jako jsou dopravní či jiné nehody, trestné činy, informace o celebritách, „zvířátkách“ apod.) jsou považovány za méně relevantní.

Média veřejné služby při rozhodování o zařazení či nezařazení příspěvku do vysílání dávají výběrovým kritériím jinou váhu než média soukromá. Hodnota zprávy je přitom určována třemi základními atributy: aktuálností, relevancí a „mírou neobvyklosti“. Zatímco soukromé televize „maximalizují“ hodnotu zprávy zařazením co nejméně obvyklých informací na úkor relevantních zpráv, editoři médií veřejné služby se soustředí na výběr relevantních příspěvků. Rozdíl ve výběru zpráv pak má své důsledky i v míře sledovanosti. Kurióznější, byť méně relevantní, zpravodajství je mezi diváky sledovanější (toto tvrzení platí paušálně, nikoliv pro všechny socio-demografické skupiny).

Graf VII-1: Počet různých hlavních témat příspěvků se vztahem k ČR (rok 2014)

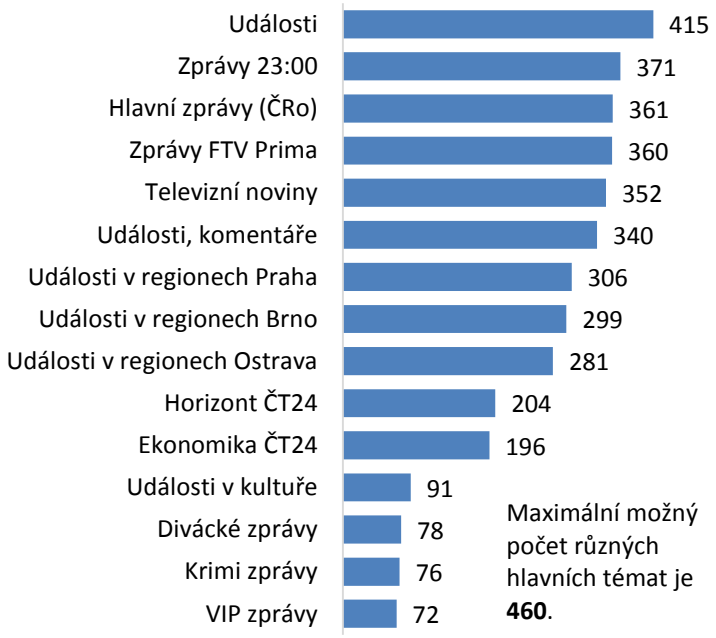

Maximální možný počet různých hlavních témat je **460**.

Graf VII-1 ideálním způsobem ilustruje rozdělení relací na všeobecné, regionální a specializované. Pro všeobecné relace totiž logicky platí, že báze tematického rozptylu pro pokrytí domácího dění je omezen pouze čistě zahraničními tématy typu *izraelsko-palestinské vztahy* nebo *vztahy mezi zeměmi* (přičemž i tato témata mohou v určitých situacích, kdy se k nim například vyjadřují tuzemští diplomaté, být k ČR vztažena). Takové relace proto dosahují příznivějších hodnot tematické variability, než specializované a regionálně nebo tematicky profilované relace jako Události v kultuře, Ekonomika ČT24 nebo komerční Krimi zprávy, Divácké zprávy a VIP zprávy.

Graf VII-2: Počet různých hlavních témat příspěvků bez vztahu k ČR (rok 2014)

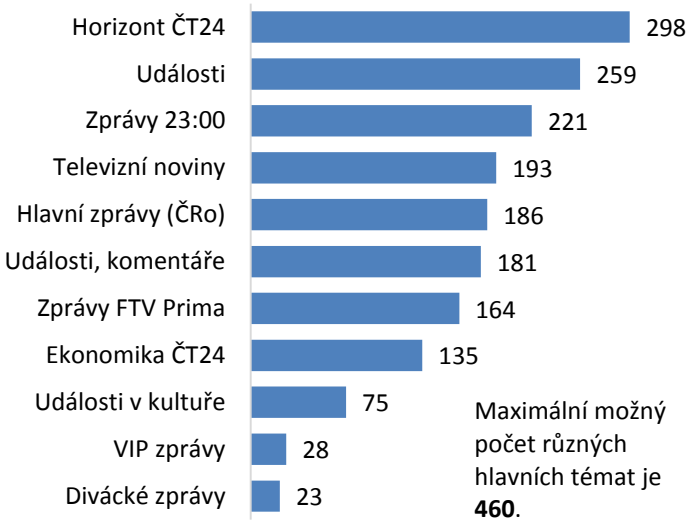

Počet různých hlavních témat zahraničního zpravodajství zpracovaných v roce 2014 Horizontem ČT24, Událostmi a Zprávami ve 23 ukazuje, že zprávy ze světa nebyly zdaleka omezeny pouze na *vztahy* mezi Ukrajinou a Ruskem nebo *ekonomické sankce*. Za povšimnutí stojí fakt, že Zprávy FTV Prima ve svém zahraničním zpravodajství pokryly o stovku různých témat méně než Události.

2. Politická

Graf VII-3: Počet českých politiků zmíněných ve zpravodajství (rok 2014)

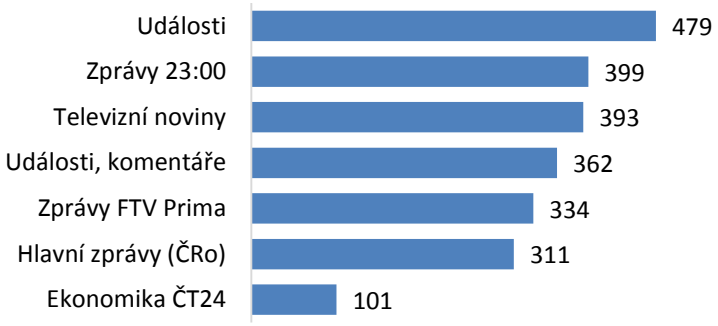

Především obecní a senátní volby přinesly desítky jmen regionálních politiků. Rozdíl v počtu jmenovaných a zobrazených politiků a političek v celoročním obsahu Událostí a Zpráv FTV Prima vyzníval jednoznačně příznivěji pro relaci ČT, která zmínila o 145 osob více.

Graf VII-4: Počet českých politických stran zmíněných ve zpravodajství (rok 2014)

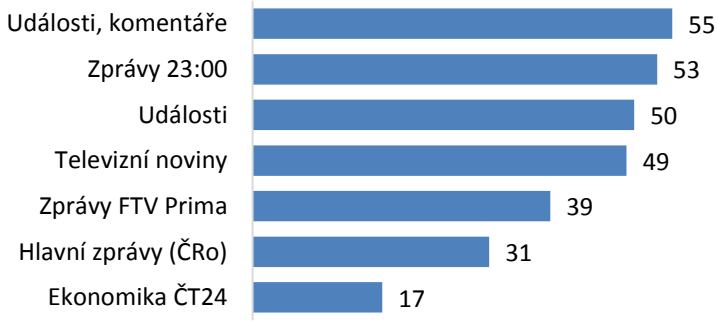

Před volbami do Evropského parlamentu byli hosty Událostí, komentářů lídři všech kandidujících subjektů a relaci se tak podařilo pokrýt nejširší pole tuzemské politické scény. Vysoce příznivých hodnot politické i tematické variability přitom dosahovaly také Zprávy ve 23.

3. Územní

Graf VII-5: Počet různých zemí zmíněných ve zpravodajství bez vztahu k ČR (rok 2014)

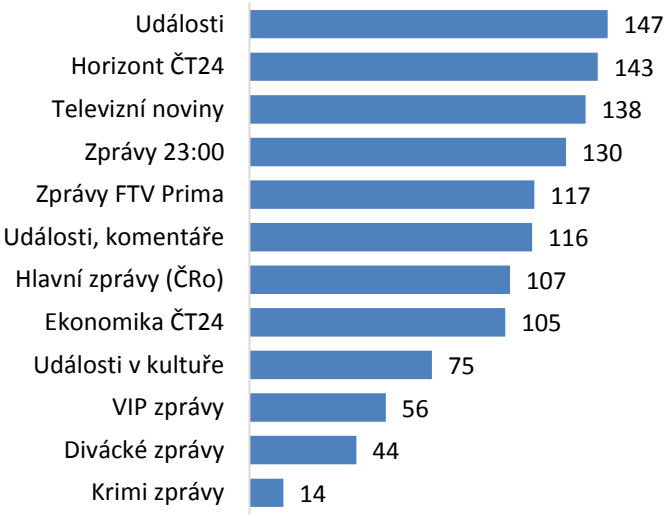

Ukrajina a Rusko byly sice v Událostech a Horizontu s výrazným náskokem nejčastěji prezentovanými zahraničními lokalitami (viz graf VI-2) pochopitelně však nebyla medializace dění v zahraničí omezena pouze na dvojici zemí. Jejich počet naopak ve jmenovaných relacích dosahoval ke 150 a mezi těmi nejméně často zmiňovanými byly například Dominikánská republika, Uganda, Jamajka, Malta, Tanzanie, Nová Guinea, Mauretánie, Jižní Osetie nebo Lichtenštejnsko (všechny jmenované zahraniční lokality byly zobrazeny v roce 2014 méně než jednu minutu).

Graf VII-6: Počet různých měst a obcí zmíněných ve zpravodajství z regionů (rok 2014)

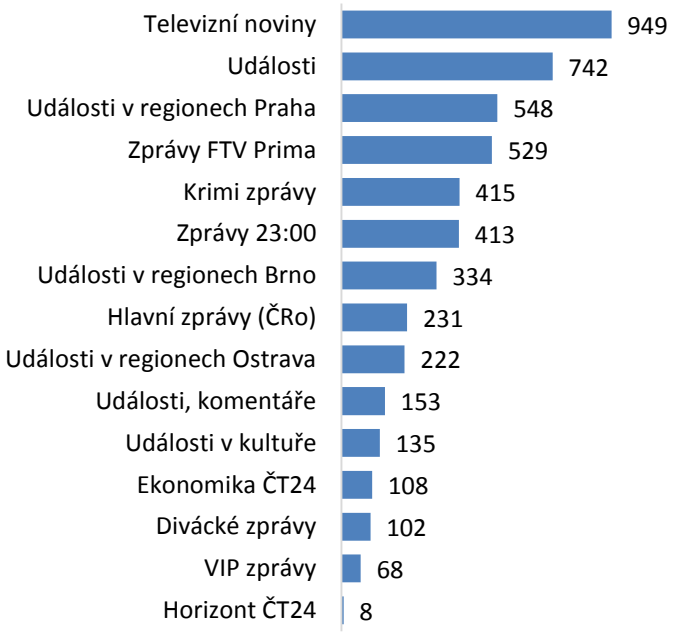

Dlouhodobě platí, že Televizní noviny ve svém zpravodajství zaměřeném na kriminalitu (viz graf III-4) zmiňují nejvyšší počet obcí a dosahují i vysokých hodnot podílu zpráv z regionů (viz graf VI-3). Platí také, že Události v regionech z Prahy pravidelně „předstihnou“ ve zobrazené statistice mutace z Ostravy a Brna, protože pokrývají území celých Čech, kdežto zbývající dvě relace si rozdělují území Moravy a Slezsko.

4. Genderová

Mediální zpravodajství může podporovat, nebo naopak rozrušovat stereotypy v myšlení majoritní veřejnosti o menšinách (počítejme mezi ně v rámci mediální reality i ženy). Při nezastupitelné roli médií při odstraňování genderových stereotypů, které jsou elementárním faktorem pro nerovnoprávné postavení žen a mužů, z myšlení lidí, lze na základě analyzovaných dat ilustrovat, jak svou funkci média v dané oblasti plní.

Graf VII-7: Podíly žen a mužů ve zpravodajství (rok 2014)

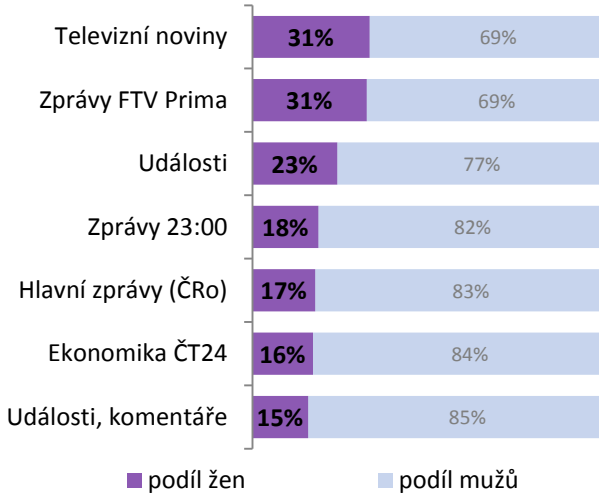

Tabulka VII-1: Podíl žen v dlouhodobém srovnání (roky 2013 a 2014)

relace	podíl žen			
	1P 2013	2P 2013	1P 2014	2P 2014
Televizní noviny	**33 %**	32 %	32 %	30 %
Zprávy FTV Prima	27 %	27 %	30 %	**31 %**
Události	23 %	22 %	22 %	**24 %**
Události, komentáře	**18 %**	15 %	15 %	15 %

V komerčním zpravodajství se podíl žen dlouhodobě pohyboval těsně pod hranicí jedné třetiny všech zobrazovaných osob (v případě Televizních novin šlo často o celebrity a policistky). O polovinu nižších hodnot naopak dosahovaly v letech 2013 a 2014 „mužské“ Události, komentáře. Události mezi jinými relacemi vyčnívaly ve sledovaném roce 2014 především intenzitou zobrazování českých političek.

Tabulky VII-2, 3, 4 a 5: Nejčastěji zmiňované ženy v hlavních zpravodajských relacích (rok 2014), počet reportáží

ženy v Událostech	
Jourová Věra	118
Válková Helena	115
Marksová Michaela	108
Merkelová Angela	70
Nečasová Jana	61

ženy ve Zprávách FTV Prima	
Marksová Michaela	59
Válková Helena	43
Bartošová Iveta	34
Nečasová Jana	28
Kozumplíková Monika	27

ženy v TN	
Bartošová Iveta	63
Jeřábková Hana	57
Merkelová Angela	53
Rösslerová Jana	51
Ježková Ivana	51

ženy v Hlavních zprávách	
Válková Helena	53
Marksová Michaela	47
Merkelová Angela	38
Jourová Věra	37
Bradáčová Lenka	16

V lednu 2015 zpracoval Media Tenor, spol. s r.o.

hotline@mediatenor.cz | http://www.mediatenor.cz/ | tel./fax +420 596 126 126
Nádražní 923/118, 702 00 Ostrava, Česká republika

Tento dokument obsahuje všechna podstatná zjištění výzkumu. Pokud však některou informaci postrádáte, připravíme vám ji na požádání. Budeme rádi za jakékoliv další náměty.